

268 iulie 2024

dunărea de jos

consiliul județean galați centrul cultural „dunărea de jos”

Palatul de la Țigănești, preluat de Consiliul Județean de la Academia Română, va fi reabilitat și refăcut așa cum arăta acum 200 de ani, când se scriau pagini importante din istoria neamului românesc.

revista

DUNĂREA DE JOS

EDITOR: CONSILIUL JUDEȚEAN GALAȚI
PREȘEDINTE: *Costel FOTEA*

CENTRUL CULTURAL DUNĂREA DE JOS
MANAGER: *Vali Viorel SANDU*

REDAȚIA:
Redactor șef: *Florina Zaharia*
Redactori: Alina-Simona Dragomir, Laura Dumitrache,
Eduard Mihalcea, Costel Radu.

© Fotografii copertă: Adriana Pârvu

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate. Alte detalii despre activitatea Centrului Cultural „Dunărea de Jos” Galați pot fi aflate pe pagina web a instituției (www.ccdj.ro) sau pe pagina de facebook: *Centrul Cultural Dunărea de Jos Galați*. Arhiva parțială a revistei se regăsește pe site-ul instituției. Revista *Dunărea de Jos* este membru APLER (Asociația Publicațiilor Literare și a Editorilor din România).

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:

Str. Domnească, nr. 61, cod: 800008, tel. 0236418400, fax. 415590,
e-mail: office@ccdj.ro
ISSN: 1583-0225

Revista poate fi procurată de la sediul redacției.
Aceasta poate fi citită integral și gratuit în arhiva sa:
https://www.ccdj.ro/editura_revista.html

Festivalul Iei la Dunărea de Jos Târgul Meșterilor Populari la Galați

Centrul Cultural „Dunărea de Jos” a invitat gălățenii la „Festivalul Iei la Dunărea de Jos” și la „Târgul Meșterilor Populari”, aflat la ediția a XXI-a, desfășurat în perioada 21 și 24 iunie. Evenimentul face parte din Programul „Valori ale Culturii Populare din Județul Galați” și a debutat vineri, 21 iunie, de la ora 10:00, în zona pietonală centrală Spicul – Fata pe valuri.

„Promovăm cultura, valorile și tradițiile populare, care ne definesc și de care suntem mândri. Dragi gălățeni, să purtăm împreună cu mândrie cămașa tradițională în aceste zile de sărbătoare și să-i redăm locul de cinste pe care îl merită în tradiția noastră populară”, a declarat Costel Fotea, președintele Consiliului Județean Galați.

Cu se s-a delectat publicul?

Expoziții de cămăși tradiționale: Vino să admiri frumusețea cămășilor strămoșești, simboluri ale patrimoniului nostru cultural; Șezători și ateliere: Participă la șezători și ateliere interactive unde vei învăța despre meșteșugurile tradiționale; Demonstrații meșteșugărești la Târgul Meșterilor Populari; Momente artistice: Bucură-te de spectacole culturale și artistice.

De asemenea, în serile de 21, 22 și 23 iunie, începând cu ora 18:30, au avut loc spectacole susținute de Ansamblul Folcloric „Doina Covurluiului” și invitații săi: Doinița Fluturu, Grupul Movilenii, Ansamblul Dor de tei, precum și tinerii artiști Grigoraș Moisa, Mihaela Ursu, Denisa Costea, Delia Ciortan și Ana Maria Budescu, absolvenți ai Școlii de Arte a Centrului Cultural „Dunărea de Jos”.

Festivalul Internațional de Literatură „Poezia - Port la Dunăre”

La Galați, în perioada 27-30 iunie 2024, s-a desfășurat cea de-a treia ediție a Festivalului Internațional de Literatură Poezia - Port la Dunăre.

Programul manifestărilor a cuprins evenimente diverse și deosebit de interesante. În cele patru zile s-au desfășurat patru lecturi de poezie: trei recitaluri susținute de membrii Filialei Sud-Est a Uniunii Scriitorilor, de alți poeți participanți și de poeții invitați din străinătate (din țări riverane Dunării) și o Gală a Poeziei, cu poeți invitați din țară. Peste șaiszeci de poeți și-au prezentat versurile.

Pe lângă acestea, au avut loc un vernisaj plastic având ca temă Pictura – Port la Dunăre, lansarea unui volum de poezie bilingv al unei poete din Ucraina, Liudmyla Diadcenko, și un workshop susținut de Angelo Mitchievici, cu tema Sfârșitul aventurii sau aventura fără sfârșit.

Au fost marcate, prin lansări de carte și recitaluri din lirica lor, centenarul nașterii lui Ben Corlaci și al Ninei Cassian, ambii poeți născuți la Galați.

Pe nava Kaptan M., invitații au făcut o plăcută croazieră pe Dunăre până la noul pod peste fluviu, s-au derulat un concert de fluier și chitară susținut de Ivan Hristov și Petar Chuhov și un recital extraordinar al actriței Daniela Nane.

Conferința cu tema Permanența Dunării a încheiat ciclul acestor manifestări literare.

Sunt de amintit și momentele muzicale de calitate ale elevilor de la liceul de muzică, precum și numărul special al revistei Dunărea de jos dedicat Festivalului, ingeniosul **Jurnal de bord** ori programul Festivalului imprimat într-un format original și atractiv.

Organizatorii Festivalului au fost Filiala Sud-Est a Uniunii Scriitorilor din România, Primăria Municipiului Galați, Consiliul Județean Galați și Centrul Cultural Dunărea de Jos, în parteneriat cu FITRALIT, Editura Cărțile Tango, Institutul Liszt, Asociația de Cooperare Transfrontalieră Euroregiunea Dunărea de Jos, Consulatul General al României la Vârșeț, S.C. Cotnari S.A., S.C. Opanis S.A.

festival
internacional
de literatură

Cartea Tăcerilor

poeme în două aripi - autori: Florin Dochia și Cezara Răducu

Florin Dochia

ieri nu a fost
azi nu va fi
mâine se pregătește să nu fie
există numai ceea ce lasă urme
umbrele nu se numără
nici tăcerile
eternitatea este un zgomot continuu

spune ceva
iubito

Florin Dochia

absență e singurătatea
gol de jur împrejur
gol înăuntru fără ecou
univers prăbușindu-se în sine
iluzia unui câmp de mohor
implozie scăpată de sub control
abis cu zid transparent
eșafod de aer sticlind palid
sub soarele orbitor
fierbinte
arzând obsedant
păsări de cenușă

Cezara Răducu

să vină apele cele noi
zic
și tu agață un nume simplu
de umbra mea
să nu fie gol
să nu fie alb
să nu fie cântec
apoi să ne adăpostim în el
până când luna
se va răzbuna

Cezara Răducu

să binecuvântăm întunericul, zici
cu înțelesuri
cu mirare
chiar cu propria noastră umbră
apoi să ne punem inimile
pe colțul pietrei
ca un oftat

Nelinıştea imersiunilor interioariare

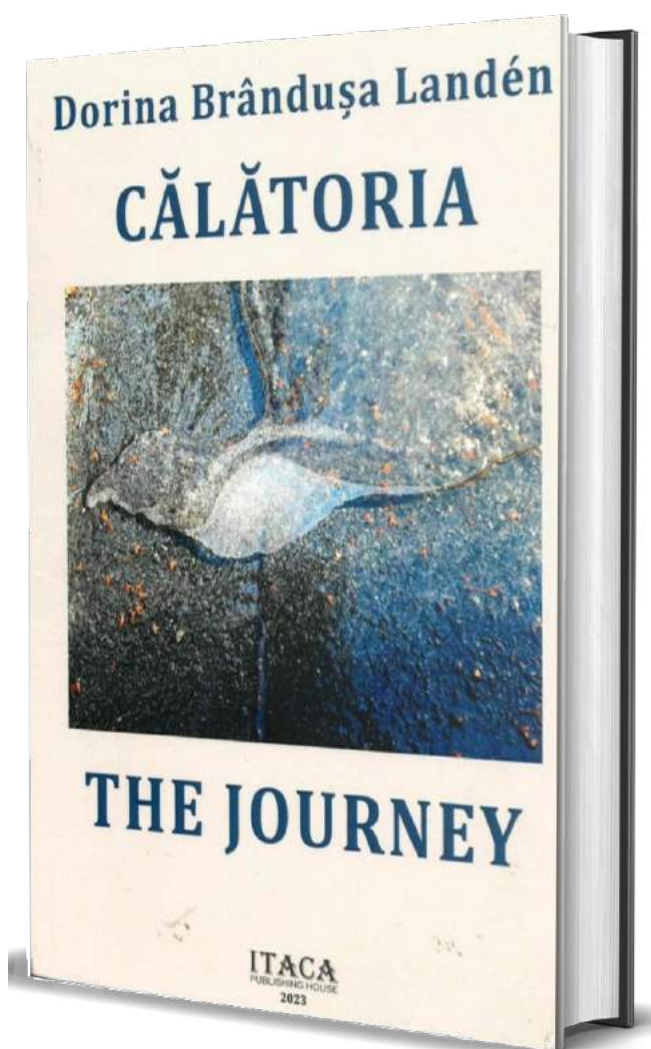
Octavian MIHALCEA

Prozopoeemele Dorinei Brândușă Landén realizează pătrunderi dincolo de latura epidermică a celor ce se petrec, încercări de a explicita liric particularitățile de cele mai multe ori abisale care animă fluidele vieții. În volumul bilingv *Călătoria / The Journey* (Itaca Publishing House, 2023), stările fulgurante pot avea corespondențe nebănuite în straturi aflate sub jurisdicția fundamentelor.

Intervin variate dimensionări eterice. Natura esențelor abstractizante are virtuți inspiratoare. Totul beneficiază de cromatică enigmatică a Nordului, cu fermecări plutitoare și transfigurări saturniene.

Desfășurările vor fi centrate pe anumite potențialități ale inimii. Urma lui Thanatos e recognoscibilă constant, amintindu-ne inevitabila singurătate. Aici, întrebările se succed într-un ritm nemilos.

Razele astrului necruțator vestesc iminența supliciuului. Dorina Brândușă Landén ne ghidează pe o cale adânc spiritualizată unde sentimentele, nu de puține ori contradictorii, edifică plurivalența visului. Estetizările au o valoare ontologică deosebită: *Văd fluturi negri colorându-se în*

roșu, apoi înghețând într-un spațiu pătrat și gol. Zborul lor este ca respirația printr-o candelă. Din fuga mea sunt aripile lor, din fuga mea puterea plutirii tale. Un vânt subțire, străveziu ne răscolește cuvintele. Urna a fost răsturnată și sângele răspândit imprimă pe pământ o lume cu forme și culori pe care nu le văzusem. Peste vârfurile lemnoase ale pădurii se lasă o liniște fragilă. Arborii sunt asemenea sufletului în dobândirea morții și asemenea dragostei în statura fabulei sale. (...). Importanța simbolurilor vine să întâmpine apropiata decriptare a tainei, componentă primordială în ecuația destinului uman. Aspectările nocturnale se impun adeseori, reliefând clarobscurități cu valoare paradigmatică. Abundă pasajele vizionare, peceteile expresioniste: *Izbesc cu picioarele pământul gol. Arătări reci viscolesc adâncul și întinsul, foșnetul și freamățul copacilor, respirația cețoasă a cuvintelor. Cuvintele au marginea neagră. Le rostesc și le repet până când sângele meu se încarcă de ele. Învăț să cunosc cuvintele vieții înainte să vină timpul să le învăț pe cele ale morții.* (...). Stranietatea învăluie arealul ființei, odată cu spectrul anunțatelor învolburări. Amalgamarea vibrațiilor interioare conduce înspre imagini care ne vor rămâne în memorie, scânteieri hipertrofiate, pași subtili pe țărnul unui neliniștit mozaic acvatic. Pe celălalt tărâm găsim tremorul mângâierilor apuse. Prin somn încă mai persistă frunzele incendiare.

Cei plecați dintre noi sunt învăluți într-o lumină diferită de tot ceea ce știam. Auzim muzici hibernale îndemnând la abolirea limitei. La nivel cotidian, structura societății repetă deja clasicizata stare de “aruncare în lume”.

Fragilitatea individului este o realitate greu contestabilă. Ne încadrăm în tradiția ideaticii existențialiste: (...)

*Lumina se întoarce împotriva luminii, umbra se refugiază în umbră. Degetele îmi sunt încleștate în mânuși. Frigul crește pe câmpuri albe, sculptate fără cusur. Aici a fost o fântână, dincolo sunt niște pini uriași, un prag de casă, un zid vechi de piatră care pare a fi spinarea înzăpezită a unui dinozaur, șoseaua europeană. Lumea irupe într-o diversitate de trăsături exacte, tristețea îi colorează notele ridicându-se ca un urlat într-un imens hangar abandonat (...). Detaliile extincției au deosebită acuitate, claustrări tăcute, dezechilibre, imersiuni persecutate. Durerea zăpezilor determină meditații cu ample posibilități de a străpunge. Suferința este prezentă la fiecare pas. În volumul Dorinei Brândușa Landén, drama claustrării iese periodic în prim-plan, sursă a multor sintagme poetice forte. Doar zborul știutor al păsărilor păstrează speranța într-o formă de resurrecție. Următoarea ipostază lirică ar putea însoți la un nivel pânza preraphaelitului John Everett Millais, „Ophelia”: *O apă întunecată adâncă, o figură feminină, ușoară, într-un lac, cerul reflectat în apă, corpul plutind, odihnit, puternic, viu, gol, luminat din interior, lumina îmbrățișează întunericul, întunericul îmbrățișează lumina, așa cum trebuie să facă sămânța pusă în pământ înainte de a încolți viața, odihnind lumina în întuneric, întunericul în lumină, trăiesc unul într-altul nedespărțiți.* (...). Această importantă carte semnată de Dorina Brândușa Landén, *Călătoria / The Journey*, pulsează pe căi ritualice deloc facile.*

Problema Dunării în opera lui Simion Mehedinți

Gheorghe FELEA

Simion Mehedinți - „ultimul mare erudit român” - pe lângă dezvoltarea geografiei ca știință, a elaborat studii complexe și în domeniul unor ramuri ale geografiei, precum antropogeografia, etnografia sau geopolitica.

În mod special atenția sa a fost îndreptată către *geopolitică*, Simion Mehedinți aducând contribuții în problematica complexă legată de Strâmtoarele Bosfor și Dardanele ca punct geostrategic al Mării Negre și influența lor asupra sistemului regional pontic și balcanic, rolul geopolitic al României la Marea Neagră și frontiera geopolitică dintre Europa și Asia (Occident și Rusia) pe istmul ponto-baltic, evoluția Rusiei ca superputere continentală etc.

În *Chestia orientală*, Simion Mehedinți propune schimbarea perspectivei: *căci și aici am comis aceeași eroare: am considerat multă vreme deslegarea chestiei orientale, ca atârând de factori prea depărtați. Războiul Crimeii care a adus pe englezi și francezi în apele Pontului, precum și atitudinea Angliei față de Turcia, după Tratatul de la San Stefano, au înrădăcinat în mulți iluzia că Anglia nu va îngădui niciodată Rusiei să se așeze la Constantinopol.*

Acum însă, în faza oceanică a istoriei, drumul peste Suez, precum și alte raporturi economice, fac să scadă pentru Anglia și alte state apusene interesul față de Bosfor”.

Concluzia este fără echivoc: „... meridianul istoric al Europei trece pe sub ochii noștri către răsărit”, subliniind „*prin urmare, tot ținutul acesta e ca o pepinieră plină de arbori roditori, primejduită de tendința nivelatoare a statului moscovit*” și esențializând „*românii au ajuns din nou între Asia [n.n. Rusia] și Europa*”.

Afirmația este valabilă și în prezent, (având în vedere că România se află la marginea estică a Uniunii Europene și a NATO), Rusia reușind să frâneze inițial, apoi să blocheze, extinderea structurilor euroatlantice printr-o serie de instrumente geopolitice specifice (de exemplu, externalizarea conflictului înghețat după modelul „Transnistriei” până la reanexarea Crimeii în martie 2014 și fragmentarea teritorială a Ucrainei și mai mult, trecând de la o geostrategie defensivă la una activ-ofensivă (dosarul Siriei, al Ucrainei, al Republicii Moldova etc.).

Contribuțiile lui Mehedinți se concretizează prin **relevarea semnificației geopolitice a României la Marea Neagră (condiția geopolitică a Dobrogei - „șleau” sau „drum”, istmul ponto-baltic: frontiera geopolitică dintre Europa și Asia/Occident și Rusia, Rusia ca pol de putere și riscuri geopolitice pentru țara noastră)** în lucrările *Le pays et le peuple roumain* și în studiul *Deliormanul - o verigă între Carpați și țărmul Mării Negre*, un studiu geografic și geopolitic complet, în care analizează funcționalitatea și organica unitate dintre *vorland-ul* dobrogean („fruntea țării”) și *hinterland-ul* carpatic („spatele” sau „dosul țării”): „*Îndeosebi pentru un stat ca România, cu o singură fațadă spre mare, țărmul dobrogean este un adevărat Vorland față de restul regatului legat de Carpați.*” și continuă: „*Această întregire teritorială este un fapt nu numai de însemnătate antropogeografică (unirea dintre Hinterland și teritoriul dinspre mare), ci și un fapt de mare interes geopolitic (sublinierea noastră)*”.

De fapt, savantul sintetizează și demonstrează caracterul unitar și organic al spațiului carpato-danubiano-pontic, prin trei tipuri de legături între *vorland-ul* dobrogean și *hinterland-ul* carpatic: I. fizice, II. antropogeografice și III. geopolitice.

În ceea ce privește legăturile geopolitice eminentul savant reliefează o situație paradoxală, ca și Nicolae Iorga cu două decenii înaintea sa, și anume: „*De obicei, legătura dintre Hinterland și Vorland, urmează o direcție perpendiculară pe linia țărmului. Ea se face obișnuit prin calea naturală a apelor curgătoare (Nil, Tibru, Sena etc.), sau prin căi artificiale, care să ajungă cât mai repede la mare. Dar la Dunărea- de-Jos avem un caz cu totul excepțional. Pe când fluviul tinde spre țărm,*

un alt curent îl taie curmeziș, mergând paralel cu țărmul: este vorba de marele «șleau» al năvălirilor nomade cu direcția generală de la Nord spre Sud.” Acest „șleau geopolitic dobrogean” („drum” la Nicolae Iorga) este pus în antiteză cu „pâlnia” carpatică, care a redirecționat cursul marilor migrații odată spre sud, spre calda Mediterană și Bizanț (denumit de Mehedinți „Parisul” Evului Mediu) sau a îngustat trecerea spre Occident prin „Poarta Orientală” (Pasul Domașnea).

„*De la sciții lui Herodot - scria Simion Mehedinți, în 1938 - și până la rușii din secolele al XVIII-lea și al XIX-lea (...), șleaul dobrogean a văzut nenumărate năvăliri și războaie. Cu bună dreptate un scriitor moldovean a putut spune că pământul românesc a fost așezat în «calea tuturor răutăților. Istoria e martoră că aici, ca nicăieri, se încrucișează o mișcare normală, reprezentată prin Dunăre care leagă Hinterland-ul carpatic și tot Hinterland-ul Europei de mijloc cu Marea Neagră, și o mișcare anormală, invaziile prin șleaul de pradă, ale năvălirilor de la Nord spre Sud, al căror exponent modern este Rusia, în năzuința ei spre Bosfor și Dardanele. (...). Și tot o necesitate geopolitică a ieșit la iveală și în atitudinea Puterilor Europene care, în tratatul de la Paris (1856), au căutat să anuleze șleaul năvălirilor spre Mediterana, retrocedând românilor Basarabia, după războiul contra turcilor, apoi redându-le prin Congresul de la Berlin (1878) și Dobrogea (...) reprezentând interesele economice legate de diagonala fluvială Rin-Dunăre, ca trăsătură de unire între Apusul Europei și Orient*”.

Ascensiunea geopolitică a Rusiei, evidențiază creșterea riscurilor și sporește vulnerabilitatea pentru spațiul românesc: „*De aceea, când se ivesc și rușii la Marea Neagră, cuprinzând țărmurile Mării*

Azovului (1783), apoi ajung la Nistru (1792) și la Prut (1812), cel mai primejdut prin lăcomia moscovită e neamul din Carpați". Avertizările din 1938 ale savantului au devenit realitate geopolitică după 1945, când România a intrat pentru aproape o jumătate de secol în „lagărul socialist”, continuată în prezent prin poziția fragilă a Republicii Moldova între Vest și Est, între Europa și Rusia, între Uniunea Europeană și cea Eurasiatică.

Un alt subiect geopolitic de mare însemnătate a fost la Simion Mehedinți, **axa geopolitică, geostrategică și geoeconomică a Dunării**, subiect pe care îl dezvoltă, începând cu anul 1939, în studiul *Dunării - Dunăreni*: „Dunărea a fost, cum zic cărturarii, axa vieții neamului nostru, de când pomenește istoria, «începând cu acel oaspe, cu Dariu al lui Histaspe...». Cine da năvală spre Dunăre pe noi ne lovea.”

În continuare, savantul adaugă: „vede oricine, că până la începutul erei creștine, Dunărea rămăsese tot **axa vieții poporului nostru**”. Imperiul Roman face din Dunăre frontieră a Imperiului, timp de peste 100 de ani dacii încercând să-i alunge de lângă Dunăre: „Decebal a bătut de atâtea ori legiunile Romei, nu fiindcă n’avea ce face acasă la el, ci fiindcă purta «războiul de întregire». (...) Se scurg apoi valurile năvălitorilor, timp de o mie de ani. Sub Basarabi, Dunărea - iarăși axă: Mircea cel Mare e stăpânitor pe ambele maluri, «până la marea cea mare»”.

Etapele de evoluție geopolitică a Dunării continuă cu una întunecată, când Marea Neagră devine „lac turcesc”, iar Dunărea intră și ea în umbră până în secolul al XIX-lea care „... a fost, într’o privire, ca un răsărit de soare. Cărturarii i-au zis «secolul naționalităților». Dunărea a

*ajuns străbătută de atâtea vapoare, încât a fost înălțată la rangul de a «opta mare» a Europei. Prin legătura cu Rinul a ajuns **axa negoțului continental**, înlesnind legăturile cele mai scurte și mai ieftine între Apus și istmul de la Suez*”.

Dar, adaugă Mehedinți: „Tocmai pentru că este o cale de apă atât de lesnicioasă, Dunărea a deșteptat pofta mari și e azi în primejdie de a fi robită numai în folosul unora sau chiar a unuia singur. Primejdiile pentru Dunăre sunt acestea: **Întâi «războiul total»**. Odinioară, când se încăierau țările, scopul luptei era ca o armată să răpună armata dușmanului. Azi, s’au ivit alte gânduri: cine e puternic crede că e mai bine să **nimicească toată suflarea omenească din țara cucerită și să-i ia pământul în stăpânire!**

A doua primejdie este **«războiul permanent»**. Cuvintele acestea s’au auzit întâia oară la 1918. Pe când Wilson și alții se sileau să așeze o **pace veșnică**, întocmind «Societatea Națiunilor», Lenin și urmașii săi au pus înainte o altă lozincă: război veșnic tuturor, până ce vor primi în țara lor comunismul... [idee pe care o reia, doi ani mai târziu, în studiul *Frunteria de răsărit a României*]. Ce însemnează aceste două planuri pentru toți cei legați de Dunăre, nu mai e nevoie de nicio tălmăcire. (...) toți cei care își dau seama ce însemnează fie **războiul total**, fie **războiul permanent**, să deschidă ochii cât mai e timp.

Un lucru e sigur: **oricine dintre «Dunăreni» va cădea, atrage după sine în prăpastie și pe ceilalți vecini, de la Marea Neagră și până în Elveția, din Carpați și până în Sicilia. Alături de vechiul spirit mediteranean pe care l-a întrupat Imperiul Romei, e nevoie azi și de un suflet dunărean, ca să pregătească cu timpul pe cel european,**

adică al Statelor-Unite din Europa adevărată, care se întinde din Spania până la istmul ponto-baltic, unde începe, cum zic geografii «Marea Siberie». Italia dacă vrea să fie nu numai putere mediteraneană, ci și Mare Putere Europeană, să nu uite basiful Dunării și Marea Neagră”.

Finalul articolului este ca o profecție: *Cei legați de Dunăre ori scapă cu toții, ori pier cu toții”.* Mai mult decât atât, întărește această idee printr-un alt studiu intitulat *Ce este Transilvania?* (1940), unde la secțiunea „VI. Concluzie etnografică și geopolitică”, rezumă astfel: *„Transilvania, stând în mijlocul cetății muntoase, cu care se termină Europa în fața istmului ponto-baltic, și deci a Asiei, este, cum s'a spus, «bastionul» răsăritean al continentului nostru. Din punct de vedere orografic, climatic, hidrografic, antropogeografic, preistoric, istoric și etnografic, ea este sâmburele statului român, iar poporul român, înconjurat de neamuri slavo-mongolice, împlinește prin așezarea sa la capătul diagonalei Rin-Dunăre, o sarcină de interes geopolitic, asigurând libera circulație prin gurile celui mai însemnat fluviu european”.*

Deoarece evenimentele istorice se precipită iar Pactul Ribbentrop-Molotov începuse să producă efecte, ca urmare a anexării Basarabiei de către Rusia sovietică *„problema gurilor Dunării intră iarăși într'o fază critică”...„Cum însă gurile Dunării sunt punctul vital al diagonalei Rin-Dunăre, evenimentul acesta nu are numai interes local, ci privește relațiile economice dintre țările apusului și ale Europei de mijloc cu ale întregului Orient european și asiatic. Așadar, vecinătatea Rusiei cu Dunărea este un fapt de însemnătate geopolitică .*

În prezent, ca un destin implacabil, Rusia se apropie din nou de Gurile Dunării - în

poftida faptului că ele sunt integrate în sistemul geopolitic al structurilor euroatlantice -, prin reanexarea Peninsulei Crimeea și conflictul înghețat din Transnistria, coroborat cu unele incertitudini care privesc Republicii Moldova. Iar îndepărtarea Turciei de Europa și apropierea ei de Rusia nu face decât să completeze riscurile și vulnerabilitățile geopolitice pentru România.

Totodată, Mehedinți remarcă și faptul că: *„Cel mai însemnat fluviu al Europei are un grav cusur: face un cot inutil tocmai când se apropie de mare; apoi mai suferă și de păcatul innisipării la gură. De aici nevoia unei rectificări prin tăierea istmului între Cernavodă și Constanța. Cu o singură operație se pot vindeca amândouă metehnele. Dunărea fiind a «opta mare» a Europei, iar prin adâncirea canalului între ea și Rin, putând stabili cea mai scurtă comunicație între ea și blocul de populație din nord-vestul Europei și cel din sudul Asiei, tăierea istmului dobrogean capătă o însemnătate geoeconomică evidentă pentru orișicine. Constanța va deveni astfel o adevărată **Porta Orientalis** pentru întreaga Europă”.* Ce ar mai fi de spus, decât că realitatea ulterioară a confirmat predicțiile savantului: în 1984 a fost inaugurat Canalul Dunăre- Marea Neagră, iar din 1992, prin deschiderea Canalului Dunăre-Main-Rin, Constanța devine cel mai mare port din bazinul Mării Negre.

În 1941 (după ce România pierduse, din nou, Basarabia), Simion Mehedinți reia chestiunea „fruntariei” dintre Europa și Asia în studiul *Fruntaria României spre Răsărit*: *„Așadar, nu e o semeție, dacă vom considera marginea de răsărit a României, cuprinsă între patruleterul Cernăuți, Hotin, Reni și Cetatea Albă, ca o regiune interesantă nu numai pentru statul român, ci și din punct de vedere geopolitic. Vede orișicine că de*

la Darius Histaspes până la pretenția Rusiei Sovietice de a elimina **puterile apusene din această comisie**, firul istoriei universale s-a legat iarăși și iarăși de acest colț de pământ, unde se încrucișează interese în adevăr planetare. E cazul să amintim vorba veche **sunt fata locorum: au și locurile soarta lor**”. În același studiu savantul numește Nistrul «simbol geopolitic» și justifică: „Mai întâi, constatăm un fapt: fruntaria din lungul Nistrului este vecină cu istmul ponto-baltic, hotarul dintre Asia și Europa”.

De remarcat este faptul că a dezvoltat această idee a graniței convenționale dintre Europa și Asia încă din 1914, în *Chestia Orientală*: „La cel din urmă congres de geografie, s-a făcut propunerea ca hotarul dintre Europa și Asia să fie mutat de la Urali spre Carpați, pe istmul dintre cele două mări interne: Baltica și Pontul.” Apoi a reluat problema, în august 1938, într-un articol intitulat *Die geopolitische Lage Rumâniens/ Poziția geopolitică a României*, publicat în *Zeitschrift für Geopolitik*, publicație fondată de primul profesor de geopolitică din lume, Karl Haushofer.

Concluzia este tranșantă: „**Marginea răsăriteană a pământului dacic a fost din Antichitate până azi hotarul de răsărit al Europei și continuă încă să fie**. Prin urmare... socotim justificată afirmarea că cetatea carpatică și împrejurimile ei formează **bastionul cel mai înaintat al Europei spre răsărit**; că poporul carpatic a fost timp de trei mii de ani, ca **popor mărginaș**, o strajă de continuă veghe, și prin urmare nu e o semeție verbală, ci un adevărat pipăit, dacă acordă Nistrului însușirea de «simbol geopolitic»”.

În 23 iunie 1942, savantul ține la Odessa, o conferință intitulată *Geneza celui mai mare stat continental*. Observări

geopolitice, în care urmărește evoluția Rusiei, de la un mic „**sâmbure continental cu totul neînsemnat... în câteva secole... la cel mai mare stat continental...**”

Consecința a fost extinderea nestăvilită a Rusiei, care, începând cu Petru cel Mare a avut un singur țel geopolitic: spre Europa - „...după o repede lărgire a hotarelor în toate direcțiile, imperiul țarilor și-a concentrat toate puterile asupra Europei. În urma înfrângerii lui Carol al XII-lea la Pultava, granița apuseană copleșește basinelul Niprului, nu însă întreg; pe la 1772, se mută apoi la Bug; peste 20 de ani sare la Nistru (1792), iar peste alți 20 sare din nou tocmai la Dunăre și Prut (1812). Nu numai atât. Ci în numele panslavismului, rezemat pe teoria că Europa Apuseană a putrezit și mântuirea nu-i poate veni decât cu ajutorul Rusiei, moscoviții considerau cucerirea Europei ca un postulat al istoriei moderne. Ideea a prins atât de adânc, încât ceea ce pretindea ieri Țarul alb al «tuturor rușilor», pretinde azi la fel Țarul roșu, ca reprezentant al Rusiei sovietice”. Și am putea adăuga ceea ce continuă să pretindă în prezent „Țarul Putin”, consiliat de ideologul Aleksandr Dughin, mare adept al eurasianismului și al destinului geopolitic mesianic al Rusiei.

În urma analizei selective a ideilor geopolitice ale profesorului și academicianului Simion Mehedinți, din vasta sa operă, au rezultat următoarele concluzii:

Simion Mehedinți deține primatul în ceea ce privește studiile de geopolitică în România. Prin studiul din 1914, Chestia orientală, din punct de vedere geografic și etnografic, republicat în 1941 sub titlul România în marginea continentului. O problemă de geopolitică românească și europeană, Mehedinți este considerat

promotorul studiilor de geopolitică în țara noastră.

Simion Mehedinți a folosit frecvent sintagma „geopolitică” în defavoarea celei de „geografie politică”. Deși a fost discipolul lui Ratzel, care a scris prima lucrare de „Geografie politică” din lume, Mehedinți nu a rămas tributatar sintagmei „geografie politică”, folosind frecvent termenii de „geopolitică” și „geo-economie”, pe care îi distinge explicit de „geografia politică”, având sensurile și semnificațiile lor proprii, după cum o dovedesc studiile publicate.

Simion Mehedinți intenționa să scrie lucrări de geopolitică. După propriile-i mărturisiri, „sarcina universitară a profesorului ar fi fost încheiată odată cu publicarea celor două opere fundamentale: Terra (1930), „casa geniului uman”, care fundamenta geografia ca știință în România și constituia baza pentru un „mediu de cugetare geografică” în țara noastră, și Ethnos, gândită la fel ca și Terra, în două volume, dar care nu a mai apucat să vadă lumina tiparului în timpul vieții savantului, ci a rămas în stadiul unui manuscris („Materiale pentru Ethnos”), din care deducem că eruditul savant l-ar fi dorit ca un studiu al omenirii („drumul geniului uman”), urmărit pe doi piloni: civilizația, universală (evoluția umanității ca specie și adaptarea sa tehnică, materială la mediul geografic) și culturile, locale (adaptarea spirituală, mentală a grupurilor umane la locul geografic).

Simion Mehedinți a făcut distincția între Geopolitică și Geografia politică. Deși a fost discipolul lui Ratzel, nu rămâne încastrat în scrierile „magistrului”, ci aduce dezvoltări și contribuții proprii, apreciind că „vechilor denumiri: geografie

matematica, fizica, economica și politica se adaugă unele noi, cum ar fi „geografia istorică și geopolitică”, idee pe care o reia în mai multe ocazii. Mai mult, consideră că „ramura atât de actuală a Geopoliticii” s-a desprins din trunchiul celor două ramuri, Antropogeografie și Geografie politică.

Simion Mehedinți a adus contribuții însemnate în definirea și înțelegerea Geopoliticii ca ramură distinctă a Geografiei. În chiar studiul amintit din 1914, savantul invită la „observarea fenomenelor istorice din latura lor geografică” (geopolitica) și nu la observarea laturii geografice a fenomenelor istorice (geografie politică). De asemenea, insistă pe caracterul global al jocurilor de putere (geopolitica) și pe cel regional al geografiei politice, care a premers primului, precum geografia regională a premers celei generale. De asemenea, subliniază caracterul predictiv al geopoliticii, relevat în mai multe studii și perenitatea problematicii regionale înțeleasă ca un rezultat al jocurilor globale de putere.

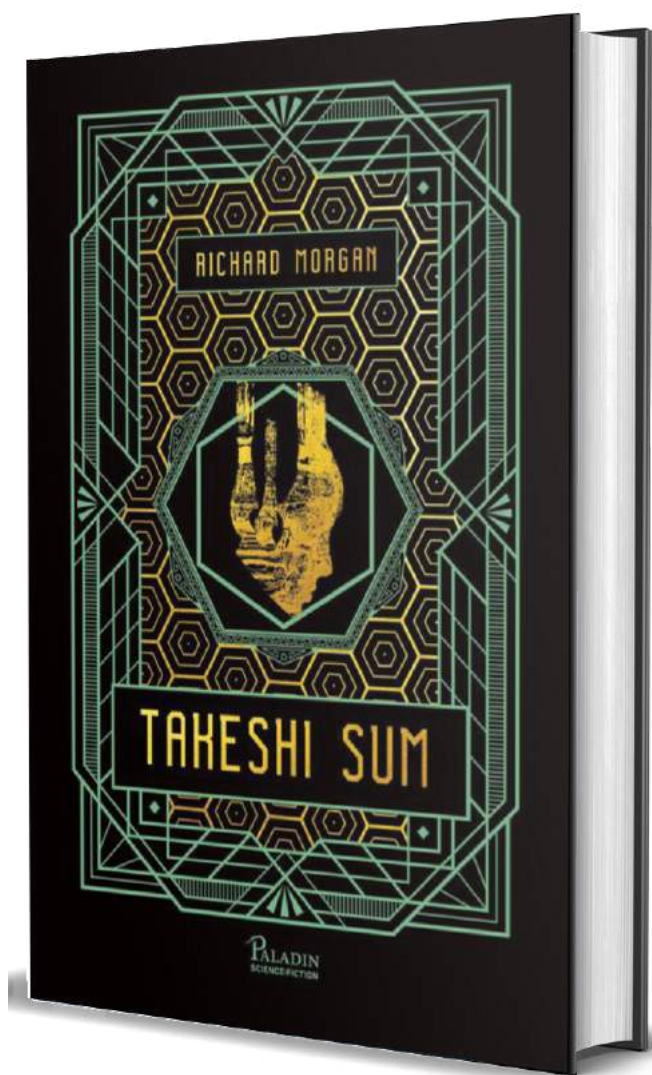
Simion Mehedinți este promotor al ideilor geopolitice, deși nu a apucat să scrie lucrarea pe care și-o dorea, Țărmlul Mării noastre, despre care lasă dovezi în materialele strânse pentru Ethnos, altă lucrare fundamentală rămasă netipărită. Simion Mehedinți a lăsat în urmă o serie de studii din care se întrevăd principalele sale idei geopolitice, cea mai mare parte grefate pe problematica regională a spațiului carpato-danubiano-pontic, abordată prin prisma jocurilor globale de putere: Strâmtoarele Bosfor și Dardanele ca punct geostrategic al Mării Negre și influența lor asupra sistemului geopolitic regional pontic și balcanic (Chestia orientală, din punct de vedere geografic și etnografic în 1914, reluată în 1941 și 1943), rolul geopolitic al României la Marea Neagră și frontiera geopolitică dintre Europa

și Asia pe istmul ponto-baltic (*Deliormanul - o verigă între Carpați și țărmul Mării Negre* în 1938, *Ce este Transilvania?* în 1940 ș.a.), poziția geopolitică a României (*Frunteria României spre Răsărit* în 1941), evoluția Rusiei ca superputere continentală (*Geneza celui mai mare stat continental. Observări geopolitice* în 1942). Prin toate acestea, Simion Mehedinți, *fondatorul școlii românești de geografie* este, totodată, și *precursorul școlii românești de geopolitică*.

revista *dunărea de jos*

ART reading CITY

Takeshi sum

Richard Morgan

Editura Paladin, 2023

Traducere din limba engleză

de Petru Iamandi

Inspirație

Carmen ANDREI

„Să nu așteptăm inspirația. Ea vine în timp ce lucrăm.”
(Henri Marisse)

„Concentrarea este dansul care deschide balul inspirației.”
(Jean Pierre Szymaniak)

*„Nu putem să așteptăm să vină inspirația.
Trebuie să alergăm după ea cu o măciucă în mână.”*
(Jack London)

„Inspirația este cel mai adesea doar o reminiscență.”
(Napoleon Bonaparte)

Primul gând care apare înainte de a reflecta asupra naturii inspirației, surselor, tipurilor, sindromului declanșat (sindromul paginii albe) și caracterul înăscut al inspirației se duce la originea teoriei relativității, la Einstein și starea „inspirată” care a schimbat epistemologic destinul umanității. El scria, aproape în același sens că : „Nu există o cale logică care să permită să treci de la fapte la teorie”, și că „Logica te va duce din punctul A în punctul B. Imaginația te va duce oriunde.”

Inspirația este indisolubil legată de imaginație, dar mai înainte de toate, este un proces de maturizare pe care creierul îl poate desfășura din conținutul lui mnemonic: inspirația vine deci din cunoștințele (aicquis-uri) combinate cu abilități (skils-uri), din Învățare (majuscula trimite la sensul global și hiperbolic al

conceputului), formulări. Maturizarea face ca să ajungem pe căi (in)directe la o soluție pentru o problemă imediat ce aceasta este exprimată, fără a putea analiza logic sau conștient raționamentul care ne-a condus la ea. Prin urmare, inspirația este un proces psihologic care ar putea fi descris ca fiind unul obișnuit, cu excepția faptului că are loc la nivel inconștient sau subconștient și ajunge în conștient. Psihologii s-au întrebat dacă este înăscută sau presupune o (hiper) sensibilitate a subiectului de a capta, auzi, vedea, simți indicii premergătoare unei stări de creație. Există o inspirație cotidiană, o stare zilnică din „normalitatea normală”, din contingență când luăm rapid decizii bune, etichetate retrospectiv drept „inspirete”.

Dimensiunea metafizică a conștiinței este de asemenea de luat în considerare: inspirația se poate manifesta ca o viziune

sau *claraudiție*, ca o capacitate a noastră, ca multe alte percepții și sensibilități de a comunica cu Altceva /Altceva, cu dumnezeirea sau forțe ale inconștientului necunoscute și ale căror sugestii, sfaturi le punem în practică datorită naturii noastre psihice plastice. Tipul acesta de inspirație este excepțional, nu intră în legile naturale ale explicabilului rațional. Pentru Beethoven, geniul era 5% inspirație și 95% transpirație, starea creatoare, de tensiune și forță nefiind suficiente fără travaliu îndârjit.

Oameni de știință, descoperitori, artiști, scriitori, poeți intră în *starea de inspirație*, își conving emoțional și intelectual mintea dându-i o sarcină pentru a găsi o soluție inventivă, pentru a *traduce* în vorbe sau culoare un afect sau o idee. Investirea emoțională este vitală. Arta, muzica, cartea, un film sau un cântec se nasc când se deschide o fereastră către un mister tănuit. Facultatea de mirare, de încântare, de curiozitate în fața minunilor lumii se află la originea artelor și științelor. Imaginea poetului inspirat de muze este de origine divină de la poeții antici, Virgiliu și Ovidiu până la poeții cerebrali (Valéry) de secol XX (vezi mitul orfic al inspirației onirice).

Blocajul scriitoricesc, numit și leucoselofobia, îl blochează pe individ în fața foii albe, cu stiloul în mână, în fața ecranului calculatorului cu degetele pe tastatură. Sindromul paginii albe este o tulburare psihică a creatorului, artistului « în pană de inspirație », căruia îi este imposibil să înceapă sau să-și continue creația, din motive de inconsistență sau, dimpotrivă, de prea mare complexitate. Este o stare angoasantă și internetul abundă în sfaturi, recomandări care trimit toate în special la pauză, schimbarea mediului, eliminarea oricăror factori disturbatori, sau... remedii

naturiste (sic!).

Într-o abordare psihanalitică, muzele inspiratoare pot fi personaje interioare, creaturi multiforme și multifuncționale care sălășluiesc în psihicul inconștient *in limbo*, într-o stare de expectație, pândind eliberarea, dreptul la povestire. Aceste creaturi vor să nareze, să povestească oral sau să-și scrie istoriile nespuse, cenzurate, ferecate de Sinele rațional. Ele alcătuiesc familii ramificate, spun povestiri în ramă. Sub îndrumare terapeutică, desferecate, devin cazuri de figură, își iau avânt în devenire, sunt inspirate și prin actul spunerii eliberează persoana de scorii.

În creația literară, scriitorul sau poetul face apel la inconștient pentru a fabrica o istorie imaginată, psihanalitic (de la Freud încoace), el își va pune în ea cicatrici filigranate evocate ca amneziile refulate. O dezgolire studiată sau Eriniilor mentalului tiranic.

Stare de grație, de magie, de exaltare, de urgență, de intuiție indicibilă (adesea factorul declanșator nu este identificat), de spontaneitate, de pulsione a neștiutului, inspirația îl *aspiră* pe creator, îi taie respirația ca prim timp de inhalare a fluxului, îl duce într-un vortex amețitor. Este o scânteie care dă putere și entuziasm, inițiază creația, favorizată de toate emoțiile pozitive. Din toate timpurile, pasiunile extreme, cu precădere dragostea au fost *trigger-i* pentru creația artistică.

Ben. Corlaciul la centenar 1924 - 2024

George LATEȘ

Urbea gălățeană își celebrează, cu discreție și eleganță, scriitorii născuți aici, la malul Dunării, chiar dacă numărul și autoritatea creatoare nu e la cele mai înalte cote de popularitate și receptare critică. Unul dintre numele pe care Centrul Cultural „Dunărea de Jos” s-a simțit obligată să-l scoată din uitare e cel al poetului și prozatorului Ben. Corlaciul, născut aici în 1924, repede plecat împreună cu părinții, Neculai și Rozalia, într-un Maramureș fabulos, de unde, la fel de repede, familia a plecat la București, oraș în care copilul și apoi adolescentul s-a instruit și s-a format ca scriitor în grupări literare de prestigiu, intrate în istoria literaturii române. Ne referim în special la gruparea Albatros din jurul lui Geo Dumitrescu, Miron Radu Parschivescu și Ștefan Popescu, spirite de elită intelectuală, care-l promovează și-l sprijină pentru a se integra în climatul literar interbelic.

Traiectul său intelectual s-a intersectat cu vremelnicia anilor războiului și al instaurării comunismului, vămile timpului fiindu-i de cele mai multe ori ostile. A fost pus la index, cenzurat și tolerat într-o zonă gri a vieții literare, deși valoarea creației sale îl recomanda pentru un alt statut în ierarhia scriitoricească. Frustrările adunate în timp,

îl determină să inițieze demersuri pentru statutul de refugiat politic în Franța, țară a libertății de conștiință, nu însă și o gazdă generoasă. A fost obligat să facă greva foamei un an mai târziu, proclamându-și durerea și indignarea, afișate pe Esplanada Trocadéro din Paris, ca să obțină de la autoritățile comuniste din România reîntregirea, reintegrarea familiei. Greva foamei, posibilă într-o Franță a refugiaților politici, vine după încercări, trăite cu demnitate, într-o Românie comunizată, unde erau posibile doar protestele organizate de partidul comunist. Relațiile scriitorului cu autoritățile comuniste n-au fost dintre cele cordiale, dimpotrivă. Deși membru al Societății Scriitorilor Români din 1944, reorganizarea acesteia după război îi aduce eliminarea dintre membrii activi. Este reprimat în 1949, dar exclus din nou în 1954 și reintegrat în 1961. N-a avut parte de un tratament adecvat, ocupând funcții mărunte în cadrul Uniunii Scriitorilor Români (responsabil cultural la Casa Uniunii sau redactor-șef la Almanahul Literar), deși activitatea editorială susținută îl recomanda pentru un altfel de tratament.

A fost chiar nevoie de o măsură draconică: retragerea, la cererea cenzurii,

a volumului Elanul interzis, apărut după epurări masive, la Editura Dacia sub titlul Arcul biologic. Probabil că măsura luată de autorități în 1974 l-a determinat să ceară plecarea din țară, decesul din 1981 împiedicându-l să revină în țara unde a cunoscut consacrarea ca scriitor.

După acest excurs biografic, poate prea amplu, rămân câteva semne de întrebare, la care, probabil, răspunsul nostru nu va fi întru totul edificator. Ce ne-a reținut atenția a fost dispariția rapidă din peisaj a tatălui și plecarea la București a mamei Rozalia împreună cu copilul. Numele acesteia și fotografia ei cu copilul, făcută în Galați, indică după trăsăturile faciale o origine maghiară a acesteia. Apoi numele dat copilului (Benedék, ortografiat la Starea civilă Benedict, confirmă oarecum ipoteza noastră. În plus, viitorul scriitor își ortografia numele abreviind Benedictus în Ben., cu punctul obligatoriu chiar și-n semnăturile private. Nimic anormal în toate acestea, am adăuga însă că și numele de familie Corlaciuc sună, dacă-l suspendăm pe – u final, care nu prea se mai pronunță în interbelic, tot a maghiarism.

Trăsăturile copilului, devenit matur, sunt și ele raportabile la o altfel de origine, pe care nu și-a asumat-o, sau nu știm noi aceasta. Când se pregătea de plecarea din țară, un poet ieșean, Mihai Ursache, un boem incorigibil, include într-un poem publicat versurile:

„Benedictus, Benedictus /Toată viața e un strip-tease”.

În lumea scriitoricească se cunoștea intenția plecării acestuia și de aceea omul de spirit Mihai Ursachi asociază demersul acestuia cu o dezbrăcare publică de țară, de limbă, de familie, de prieteni. În supozițiile noastre ne bazăm și pe amănuntul că l-am

cunoscut pe scriitor în anii de dinaintea plecării, '73 sau '74, când cu ocazia unui eveniment scriitoricesc (un premiu literar) Ben. Corlaciuc a citit în fața publicului poemul Ultimul cuvânt, rămas în memoria noastră subiectivă și inclus de editorii gălățeni din 2024 în sumarul volumului. Îl reproducem pentru a-l conecta cu versurile lui Mihai Ursachi:

„Eu i-am dat țării mele poezie și copii./Înseamnă că și sufletul/ și mintea și datoria și onoarea./ Nimeni,/de aceea,/ să nu mai întrebe/vreodată/ce i-am dat eu țării/și dacă o iubesc sau nu./Căci eu iubesc și poezia/și copiii,/tot așa cum păsările cerului,/mai ales acelea călătoare,/iubesc/ libertatea.”(v. pag.46). Ceea ce atunci se corela vag cu zvonul plecării iminente, acum ne apare într-o altă lumină. Cele invocate aici par picanterii, nouă însă ni se par concordante cu profilul omului (boem dar elegant) și cu mărcile distincte ale scriitorului.

Faptul în sine că un poem citit într-o adunare publică de poeți și cititori a rămas în memoria cuiva aproape jumătate de secol și că l-a recunoscut imediat în sumarul volumului omagial e semnul clar al valorii în sine a confesiunii lirice, a emoției generate de aceasta, a validității actului poetic, de care tot mai mulți se îndoiesc. Într-o prezumată dar necesară enciclopedie a Galaților, numele scriitorului Ben. Corlaciuc nu va putea lipsi pentru că a lăsat în urma sa 10 volume de versuri și alte 4 de proză. A colaborat la numeroase reviste interbelice și postbelice, a tradus singur sau în colaborare cu alți condeieri, scriitori de marcă din literatura europeană și a fost receptat de critica literară cu sublinieri numeroase ale originalității sale. De aceea volumul omagial cu care Galațiul celebrează centenarul nașterii sale e mai mult decât un act de complezență, e

chiar un omagiu adus unui concitadin despre care nu știm cât de des a revenit în urbea natală, dar a cărei amintire merită să rămână în mentalul colectiv, căci un oraș fără poeți e un nonsens cultural. Numele său se asociază acum cu cel al Ninei Cassian, o personalitate lirică ce a supraviețuit exilului american și s-a reinserat în peisajul liric românesc.

ART CITY reading

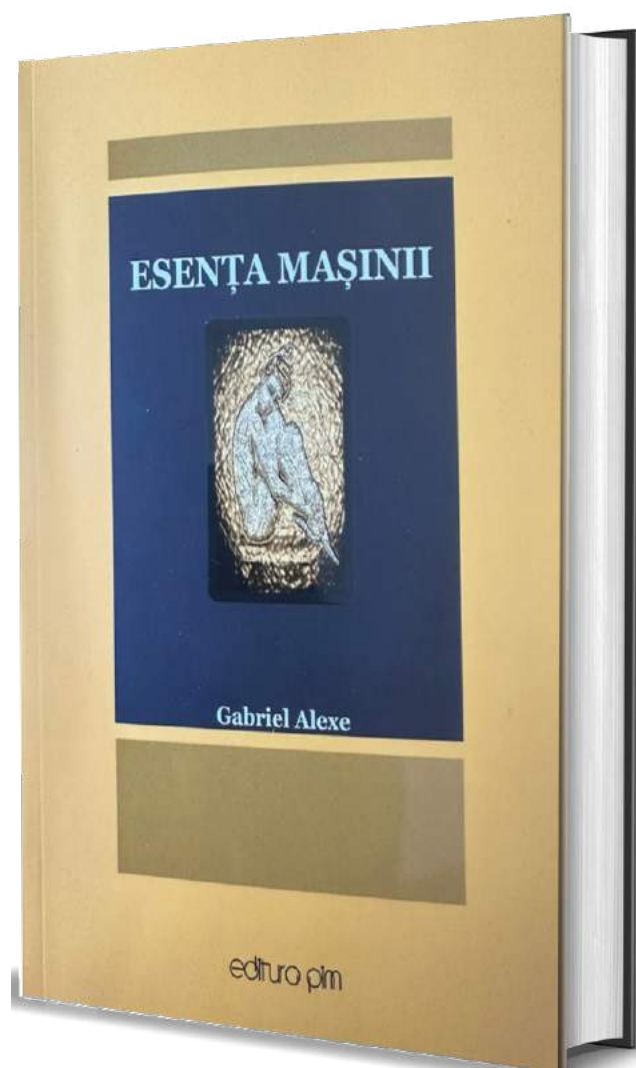

Zboruri interioare

Ben. Corlaciú

Ed. Centrului Cultural „Dunărea de Jos”

Galați, 2024

ESENȚA MAȘINII

Gabriel Alexe

Editura PIM, 2023

cot la cot cu duhurile

Liudmyla Diadcenko

vântul îți schimbă direcția dar bate
ploaia nu-i atât de abundentă dar picură
tot ce poate recunoaște câinele bătrân - sunt
eu
mirosind doar parfumul zodiacului meu
de cât timp piciorul nu mai lăsase o urmă
pe-aici?
totul din cauza hărților încurcate a lipsei de
wi-fi
vântul își schimbă puterea - de vină-i
drumul
din pricina tuturor acestor lucruri te caut
cu greu
nerăbdătoare să mă-ntorc în praful
de pe bucata pământului natal care-ți poate
oferi
tot ce-ți dorești. dar îți lipsește puterea
să-l privești pe bătrânul câine în ochi.

rămâne strigătul pescărușului
sunetul lătratului sau mieunatului
la drept vorbind nu e mult
deși poate nici puțin
sunt locuri pe care toată viața
le-ai văzut și le-ai dat
pe alte locuri.
pentru că nu te acceptau.

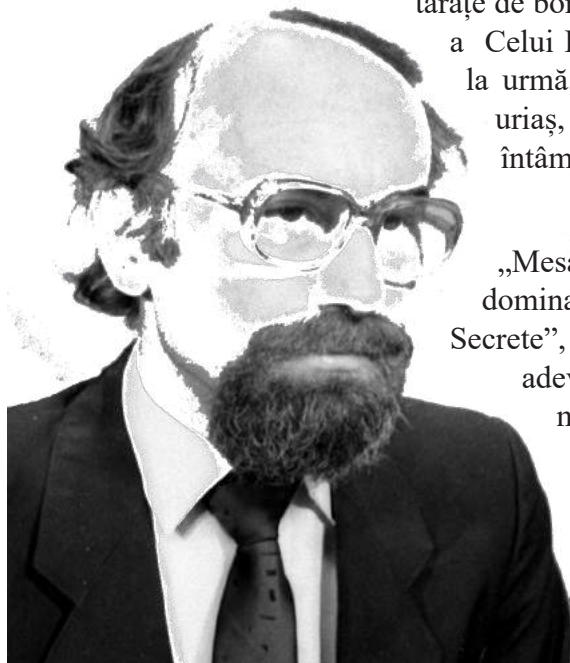
frunzele uscate din ulm de la bocanci ca
popcornul
săreau. noaptea toate râurile sunt la fel ca și
sena
părea că „j`aime” putea fi auzit și de la
ciorile
care croncăneau la mine iscoditor de pe
felinare
mi-am dorit să fiu aici cu tine de braț cu o
beretă
după ce-am citit romane și m-am uitat la
filme vechi
și picăturile cădeau de pe alfabetul ilizibil al
hitiților
pe părul meu
pe obraji
pe stradă
pe fundul senei
unde și în cine să caut parisul văzut în
filme?
lentila timpului s-a spart din pricina
distanței și-a devenit nefolositoare
frunzele uscate se plimbă pe asfalt și noi doi
am fi putut...
dar nu vom mai putea

Pacea de la Vagna Zădeni Sosirea

Ion MANEA

Evenimentele se precipitau și devenea din ce în ce mai clar că în următoarele zile ceva cu totul și cu totul determinant avea să se întâmple. Deznodământul nu era departe.

Sosirea pe rând, în acea vară, după curcubeu, a acelor oaspeți total neașteptați și cât se poate de ciudați, din cer sau de unde or fi poposit ei, și care se amestecară în treburile interne ale celor două cetăți conduse de Paris Mumuleanu Baldovin și Elena Ionescu, secondați de Hector Dobrogeanu Serea și, respectiv, Hortensia Bengescu, până mai ieri dușmani înveterați, ireductibili și încăpățânați, acum, de neînțeleș și straniu, amorezați și logodiți prin intermediul aceluia porumbel alb care le adusese fetelor din Tiagla biletele de cerere în căsătorie însoțite de sclipitoarele inele, de la soare te puteai uita, dar la dânsle, ba, sosirea, deci, a Bărbatului cu Traista până la Pământ, a înaripatei Iris, a extratereștrilor ce voiau sărățe de borș de la doamna Maricica din Vagna Zădeni, apoi a Celui Prea Înalt, cu soția, Cea Prea Înaltă și ea, și, mai la urmă, a Namilei buboase cu rucsac verde în spatele uriaș, sosirea acestora, deci, nu fusese absolut deloc întâmplătoare.

„Sunt reprezentanți ai unor agenturi străine” sau „Mesageri ai unor suprastructuri globalist-universale dominante” sau „Trimiși speciali ai Forurile Superioare Secrete”, se spunea în presa locală, dar nimeni nu știa adevărul, populațiile nici cât negru sub unghie, și, mai mult decât atât, existau membri ai elitelor locale care credeau că nici măcar cei veniți de acolo de unde veniseră ei nu îl știau

Singurul care intuia ceva, neclar încă, dar destul de aproape de adevăr, era vrăjitorul Ion Ionescu, profesor universitar în domeniu,

Decanul Facultății de Vrajitorie din Tiagla și, deși absolut nimeni nu știa, titularul cursului similar de la Facultatea din Riabla.

„Era imposibil să predau sub identitatea mea reală la dușmani, îi va spune el mai târziu lui Terente Stelaru, pustnicul beneficiar al primului transplant de aripi din lume, cândva cel mai mare inamic, acum, prieten și duhovnic, dar nici nu-i puteam lăsa fără vastele mele cunoștințe în domeniu, așa că mă deghizam, apăream cu o fizionomie total schimbată, îndelung și ascuns elaborată în cabinetul meu, pentru că, închipuie-ți, dacă s-ar fi aflat, s-ar fi pus de un decembrie 89 și la voi și la noi, iar eu aș fi fost cel puțin ars pe rug, iată de ce, prietene, la Riabla am predat cu altă înfățișare și sub pseudonimul de Cristea Columbeanu, inspirat, după cum bănuiești, de numele idolului meu absolut, Cristofor Columb”.

Așa stând lucrurile și parcă simțind ce se aștepta de la el, nu numai în mod special din partea iubitei lui fiice, Elena, dar și din partea ambelor comunități aflate încă în latentă stare de beligeranță, Ion Ionescu porni chiar în ajunul summitului de la Vagna Zădeni spre locul de pe autostrada Riabla-Tiagla unde avusese loc marea confruntare, se opri exact unde se luase la trântă cu Terente Stelaru și înaintă pe o perpendiculară trasată simbolic în câmpie, nu spre Dunăre, unde se profila mărețul pod edificat de Tudosis din Riabla, mult mai impunător decât cel al lui Apolodor din Damasc, ci în partea opusă și, numărând pașii, se opri în câmp exact când ajunsese la 7645, număr visat cu insistență în noaptea care tocmai se sfârșise.

- Aici să fie! strigă el din toate puterile și, scoțând din buzunarul drept de la pantaloni un știulete de porumb, mare și

auriu, îl roti de trei ori deasupra capului. În acel moment, minunea se săvârși.

În fața lui, mare, impresionant și nemaivăzut niciodată nicăieri până atunci, răsări și străluci în lumina verii, Palatul.

Era o clădire uriașă, cu mai multe nivele străjuite de trei turnuri mult mai înalte decât ansamblul, alcătuit din diverse încăperi, arcade îndrăznețe, cu sticlă și oțel peste tot, cu scări și ascensoare interioare și exterioare, ecrane uriașe de afișare, holuri și coridoare întretăiate, toate într-o alcătuire futuristă, în stilul celebrului arhitect parizian Sebastian Ene, venită parcă din alte lumi, cu drepte curbate inexplicabil la îmbinări, cu cercuri absolut perfecte sau ireal de imperfecte, toate strălucind sub o misterioasă lumină curcubeică, de parcă strălucirea arcului de lumini ce învrăjbise și mai mult cetățile înainte de a le uni, s-ar fi scoborât aici, în toată densitatea ei, pentru a arăta întregii planete minunea, această nouă minune a lumii.

Ceea ce dădea un aspect extrem de primitor de „acasă”, de „veniți aici cu toții!”, de, vorba sfântului Terente Stelaru, „Pax Vobiscum!”, era sala imensă din centrul ansamblului, cea care domina cu desăvârșire întreg edificiul; era ca o uriașă arenă sau precum cel mai mare stadion din lume iluminat „a giorno” prin pereții și acoperișul de sticlă, dincolo de care se vedea cerul și tot ceea ce ființa în jur, câmpia, verdele și nesfârșitul ei, orizontul și, în prim-planul lui, peste autostradă, spre Scythia Minor, marele pod peste Dunărea nemuritoare.

În fața clădirii, la o anumită distanță, se puteau vedea șapte căi de rulare paralele, largi, ca niște autostrăzi cu mai multe benzi

invadate de lumină și care începeau în dreapta și se terminau în stânga, sau invers, fără a duce însă nicăieri.

- Aici se va înfăptui Marea Nuntă! grăi Ion Ionescu, cu un glas sugrumat de propriile sale emoții și punând la loc în buzunarul drept de la pantaloni știuletele înfăptuitor. Nici lui nu-i venea să creadă ce putuse făuri. Și nici nu și-ar fi putut imagina atunci ce avea să devină în scurt timp palatul din câmpie de el însuși adus pe lume.

Aceasta avea să fie ultima și cea mai importantă minune a lui, încununarea muncii sale vrăjitorești de o viață, sau, cum ar spune strămoșii din cripta în care dormea Omul cu Traistă până la Pământ și în care o adusese și pe Iris, trimisa specială cu aripi de la Riabla, de care se îndrăgostise, Finit Corona Opus.

Veni și ziua mării întâlniri.

Un soare ireal își făcu apariția la răsărit de Vagna Zădeni. Mare, mult mai mare ca de obicei, strălucitor încă de la primele raze, urcând maiestuos pe cer și aproape rostind „Bună dimineața, oameni buni! Iaca, am venit!”.

- Așa a răsărit și în ziua în care au venit alea două mogâldețe, stârchituri, cum le-ai zis tu, de mi-au cerut tărâțe de borș, e leit soarele de atunci, grăi Maricica Istrati către soțul ei Manolache, în timp ce acesta înhăma caii la căruță.

- Prostii. Dii, campionilor! zise bărbatul și urni caii spre lanul de lucernă. O zi grea îl aștepta.

Încă mult înainte de primele raze,

generalul cu 452 de stele Leonida Scutaru dădu ordinul de intrate a gărzilor în dispozitiv. Însuși Primarul, comandantul lui suprem, îi ceruse să asigure paza acestui mare eveniment și el nu putea da greș, era mândru că tocmai lui i se încredințase această teribilă corvoadă. Pentru că nu avusese prea mulți gardieni pregătiți la sediul din Pădurea cu Plopi Eminescieni, recrutase în zilele pe care le-a avut la dispoziție, mai mulți flăcăi din sat, bine făcuți, cam naivi și temători, dar cu mare potențial de luptă. A rămas surprins să afle că toți cei 19 selectați se numeau Manolache, dar când află povestea cu învățătorul botezător de odinioară, se liniști și chiar zâmbi înțelegător.

- Nici raza de laser să nu treacă! le ordonă el subalternilor. Viața primarului nostru și chiar a primăritei de dincolo sunt cele mai prețioase de pe acest Pământ! Ați înțeles?

- Da, să trăiți! se auzi ca un tunet scurt corul gardienilor și cele trei cuvinte ale lor răsunară mai întâi spre sat, înțepându-i liniștea, apoi dădură buzna cu viteză sonică pe toate coridoarele și încăperile obiectivului de apărare, până în subsolul insalubru în care zăcea înlănțuită Namila.

Cu zece minute înainte de orele 11, sosiră invitații. Mai întâi, într-o caleașcă aurie trasă de zece cai pur sânge arab, ajunseră în fața Palatului Paris Mumuleanu Baldovin, și Hector Dobrogeanu Serea. Erau îmbrăcați impecabil, în costume de aceeași culoare, albăstruie, cu cămăși albe și cravate asortate, simplă a primarului, cu dungi orizontale ferme, a viceprimarului.

La doar două minute, apărură și tiaglezele, într-o splendidă șaretă sport cu

doi cai negri ca noaptea. Rochia primăriței, o Versace de linie clasică, era de un bleu cuceritor, a viceprimăriței, o Louis Vutton, de un galben discret, nobil. Ținutele lor diferite sugerau diversitatea, nuanțarea, iar bărbații, prin costumații aproape identice, propuseseră coerența, uniformitatea, stabilitatea.

- Aveți grijă de cai! Dați-le fân olandez! se auzi comanda generalului, În timp ce oficialii coborau și se îndreptau spre treptele ce ducea spre sala de meeting, însoțiți de ofițeri chipeși, aleși din garda generalului Scutaru.

În clipa în care cei patru se pregăteau să urce scările, din înaltul cerului senin, coborî chiar în fața lor, pe treapta cea mai înaltă, lin, ca o frunză purtată de vânt spre pământ, fâlfâind tandru din aripile lui abia transplantate, Terente Stelaru. Tuși și grăi protocolar:

- Bine ați venit în pace și unire! Stimați primari, domnișoară Ionescu, domnule Baldovin, stimați viceprimari, domnișoară Hortensia și domnule Serea, trăim un moment istoric! Acum mai bine de două milenii, aici, pe aceste pământuri bogate și încântător de frumoase, se împlinea prima noastră unire istorică, aceea dintre Roma și Sarmisegetuza! Glorie ei întru veci! Acum, aici, pe brâul viu al Dunării măiestre, la Vagna Zadeni, este pe cale să se săvârșească cea mai nouă unire, aceea dintre Riabla și Tiagla! Pax Vobiscum!

Cu un zumzet ca de albină mândră de producția acelei zile, ateriză lângă trăsuri ciuperca albă cu cerculețe albastre, din care coborâră, surzătorii, Extraterestrul și Extraterestra. Ea purta încă pe căpșor

cârlionții doamnei Sefora Ionescu. Dacă ar fi fost prin preajmă, Maricica lui Manolache Istrati i-ar fi recunoscut imediat, „Ăștia-s cei cu tărățele!”, ar fi zis, ea era însă acasă, își adăpa animalele. Imediat, modești, ținându-se de mână, aterizară lângă nava-ciupercă și Omul cu Traista Până la Pământ și Iris, care dădea din aripi și pentru partener. Mai mare și emițând un zumzet de albină pe măsură, se așeză lângă ceilalți și ciupercnavă cu cerculețe roșii. Cel Prea Înalt și Cea Prea Înaltă coborâră plini de sine, cu un aer superior și cu zâmbete vădit prefabricate, salutând discret, cu aplecarea scurtă a capetelor, asistența. Dominau cu înălțimile lor amplasamentul și numai turla bisericii ortodoxe din apropiere, pe care se distingeau clar siluetele a patru lunetiști din garda lui Scutaru mai putea suporta termen de comparație.

- Bine ați venit, prea înălțimilor! apăru de nicăieri Ion Ionescu, însoțit de două domnișoare în costume naționale, purtând tăvi cu pâine și ploști cu rachiu de corcoduș.

Toți au gustat, laudând produsele.

- Pentru noi, va fi mai greu, ar trebui să ne aplecăm sau chiar să stăm în genunchi! se auzi glasul catifelat al Prea Înaltei. Era prima dată când fu auzită în public.

- Nu-i nevoie, mult prea înaltă doamnă! sări Ion Ionescu și, imediat, apărură zece gardieni cu o scară dublă pe care cele două domnișoare urcară cu tăvile până la altitudinea onoratelor guri vizitatoare. Agilitatea lor dovedea clar mulțimea exercițiilor anterioare. Cel Prea Înalt gustă rachiul și plescăi de plăcere. Consoarta strâmbă însă din nas.

- Stop, stop, stop! se auzi atunci glasul energetic al lui Paris Mumuleanu. Ce naiba se întâmpla aici? Cine v-a invitat pe voi la marea noastră consfătuire? Voi, ăștia din cer ce tot vreți? Cu ce drept...

Îl întrerupsese Elena Ionescu:

- Lasă-i în pace, primare! Ești împotriva diversității? Se poate, tocmai tu? Nu e political corect!

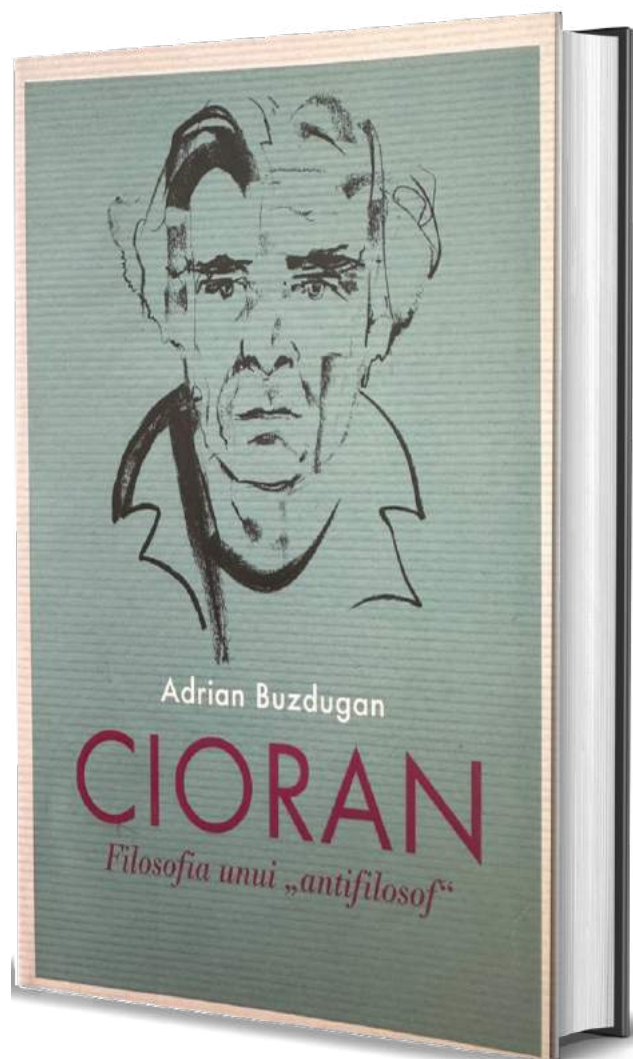
Paris tăcu murmurând. Din țarcul lor amenajat de oamenii generalului la două sute de metri distanță, ziaristii fremătau de emoții. Niciodată nu mai văzuseră așa ceva.

Pe fondul unor aplauze puternice, armonioase, se auzi deodată, parcă din străfundurile Pământului, înfiorător dar parcă și mare producător de milă, un răcnet sau o văicăreală sfâșietoare. Nimic mai sinistru, niciodată pacea acestor locuri binecuvântate de Zamolxis nu fusese așa de întinată.

Era urletul Namilei, al Bubosului arestat în salonul doamnei Sefora, încătușat și azvârlit în beciul întunecat și umed din pântecul Palatului Comunicațional din Vagna Zădeni.

ART reading CITY

CIORAN

Filosofia unui „antifilosof”

Adrian Buzdugan

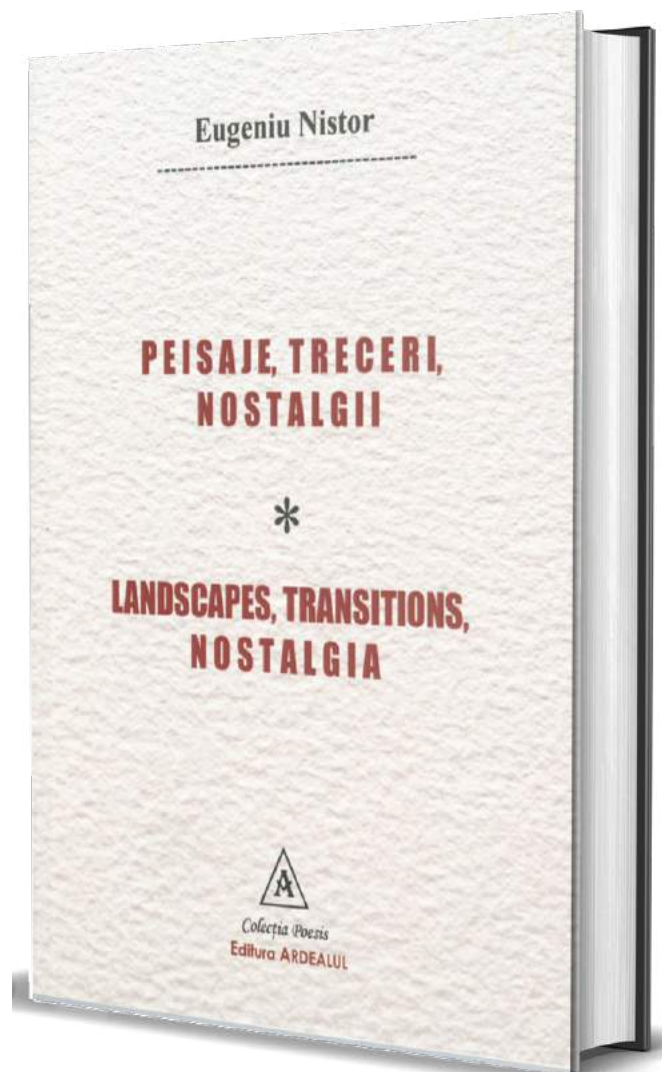
Editura Litera 2023

Vremea Nostalgiilor Eugen Nistor

George DAVID

Eugeniu Nistor nu este nicidecum „singur printre poeți” (ca să-l parafrazăm pe Marin Sorescu), ci hălăduiește pe tărâmurile lirice de ceva ani, de când a adus, pedalând, Primăvara pe o bicicletă albastră, cum s-a intitulat volumul său de debut din 1980. Cât despre substanța creației sale, ea a fost sesizată de voci importante ale criticii literare românești, printre care Alex Ștefănescu, Cornel Moraru, Al. Cistelean, George Vulturescu și, nu în ultimul rând, Nicolae Manolescu, care afirmă: Simplitatea evocărilor lirice de la început reprezintă punctul cel mai de sus al poeziei pe care o scrie Eugeniu Nistor (...), o poezie ardelenese așezată, emoționantă și limpede ca Mureșul cel lin curgător. De la debutul din 1980, lista volumelor tipărite a devenit din ce în ce mai consistentă, aparițiile lirice alternând cu lucrări filosofice de o amplitudine impresionantă, recunoscută de altfel prin decernarea, printre multe altele, a trei prestigioase premii ale Academiei Române.

Recent, acestei liste i s-a adăugat o carte de poeme în ediție bilingvă (română și engleză, în traducerea Ilenei Sandu): Peisaje, treceri, nostalgii (Editura Ardealul,

București, 2024), titlu care ne oferă din start reperele definitorii asupra conținutului. Eu am ales să mă refer la cel de-al treilea dintre ele, la cel legat de aleanuri, doruri, melancolii: fiorul nostalgic, care, într-o măsură mai mare sau mai mică, este sesizabil în fiecare dintre poemele proaspătului volum. Poeme care, la urma urmei, se înmănunchează într-o culegere de „nostalgii târzii”, cum le numește însuși autorul. Într-adevăr, în viața fiecăruia dintre noi se furișează, la un moment dat, vârsta nostalgiilor, când, în mod inevitabil, încercăm să numărăm și să cântărim toate cele ale vieții și constatăm că multe dintre ele, din ce în ce mai multe, mai există doar în memoria și în simțirea noastră. Iar poemele lui Eugeniu Nistor dau mărturie despre această implacabilă trecere prin abundența verbelor la timpuri trecute: cutia poștală s-a învechit / de atâta singurătate; dar atunci cuvintele mele / nu au bătut în retragere; și eram noi / două răni / între care / au prins / să sângereze / continuu / cuvintele...; și, apoi, / au venit păsări, / multe păsări / și vârtejuri de frunze / se rotiră năprasnic / peste copacul amărăciunilor mele.

Uneori, trecutul este atât de prezent (dacă se poate spune așa), încât până și proiecțiile către viitor se curbează, privind uroborian în urmă la ceea ce a fost: cine va ști / c-am privit împreună, / c-am vorbit despre munți și corăbii, / despre oameni și despre dragoste? Sau: astă seară / mă voi ruga la dealurile / peste care am trecut / cu genunchii zdreliți / de anotimpuri / și mă voi gândi îndelung / și voi descoperi, / în singurătatea / unei case de lacrimă, / că niciodată nu am fost / mai aproape de cer / ca atunci, în copilărie... Chiar și ceea ce va fi capătă câteodată iz melancolic: Între aceste ziduri vom plânge, Philos, / între aceste ziduri vom plânge, Sophia, / gândurile noastre fără culoare vor fi, / lacrimile noastre în ierburi / se vor dezintegra căzând, / și ierburile vor arde și o nespasă tristețe / se va cuibări peste lucruri... Pe lângă această retrospectivă, nostalgia se mai ivește uneori și sub înfățișarea unei palete diverse de doruri, ca tânjiri după ceva iremediabil trecut: de casa mea cu pereți luminați îmi e dor, / sub un blând cer de duminică, / și de poemul acesta – / ca de o veche iluzie, / plutind inefabil / pe sub dulcea amiază a unui nor...; Și dor mi se face / de drumuri / și de locuri știute, / de amintiri de demult, / de părinți... // Ah, voi, / nostalgiile mele terestre, / uneori mă cuprinde / câte-un dor amețitor și sălbatic, / ca de niște picturi naive, / rupestre...

În fine, este prezent și sentimentul (durerea? teama? regretul?) pierderii cuiva drag, pierdere fără putință de întoarcere sau de anulare: mama (numai glasul mamei / mă mai cheamă din ploi și târziu), sora (sora noastră-a plecat – / peste dealuri păsări de sânge / ne caută urmele despletite în ierburi), prietenul (prietene, noi eram cei mai mari visători), posibila prietenă (să vorbim despre sufletul tău, / femeie venită de pe plajele / cu lămâi ale Mediteranei), ființa dragă (fără tine / lup singuratic voi fi / pe colinele mele / căzute sub aripi de iarnă), fata care e, de fapt, o fata morgana (eu voi fi un Robinson Crusoe bărbos / iar tu o simpatică băștinașă)... Și enumerarea nu se oprește aici.

Iată, așadar, câteva detalii, cele referitoare la nostalgia, care fac din recentul volum al lui Eugeniu Nistor o alcătuire asemănătoare celei a orfevriului care dă patină lucrului mâinilor și minții și sufletului său. Să nu uităm însă că lectorul mai are de descoperit aici nu doar nostalgia, ci și peisaje și treceri, care cu siguranță îi vor fi de bun folos.

Cafeneaua de la Operă

Ion DULUGEAC

Vasile Cristian urma să petreacă patru-cinci zile în orașul lui Johann Strauss, Viena, apoi la Paris încă o săptămână, cu iubita sa, Zaraza; călătoreau cu *Orient Express*-ul, deja celebru în toată lumea. Dar în orele călătoriei celor doi, brăileanul îi povesti femeii iubite, fie în cușeta elegantă, fie la restaurant, mare parte din viața lui. Drumul către capitala Austriei a durat aproape 24 de ore, ajungând dimineața în capitala Austriei, la vestita *Wien Hauptbahnhof*, sau Gara Centrală din Viena, unde au coborât plini de veselie.

— Draga mea, vom merge la hotel *Viena* cu o mașină de la *Casa Columbia*, care-mi va aduce și 50 de plăci Pathé, din ebonită de calitate. Ne instalăm în cameră, mergem la micul dejun, apoi eu înregistrez trei ore, iar la întoarcere mergem în oraș, la restaurant, de acord? o întrebă bărbatul iubit, cu glasul său melodios.

— Scumpul meu, Cristian, sunt la dispoziția ta, așa că te aștept, chiar și o viață....

Spre sfârșitul călătoriei către hotel, soarele începuse să strălucească, un soare ce străbătea uneori prin pânza cenușie a cerului și luminând în frumusețea orașul.

Se auzea, din când în când, apa picurând de pe streșinile hotelului *Viena*, situat la numărul 3, pe *Kartner Strasse*, locul unde aveau să locuiască pentru trei nopți. Doar în prima noapte petrecută la Viena, îi veniră în minte vorbele de atenționare ale comisarului Alimănescu, transmise de căpitanul Velicea înainte de a urca în *Orient Express*. Marelui cântăreț, fiind adulat oriunde mergea, se gândi cu mare plăcere la vizita de la Mogoșoaia, la doamna Martha Bibescu, dar și la drumul cu trăsura până la București, la domiciliul lui Sbârcea. Îi trecu prin minte că are, în cei din jurul său, adevărați prieteni.

Ceea ce se petrecuse în sufletul lui Cristian Vasile acolo, cu două zile înainte de plecarea la Viena, fusese uimitor. Petre Burcă, cel care sosise alături de Ion Dulgheru și prințul Bibescu, îi văzuse fața, îngrijorată, ușor speriată. Bărbatul Prințesei nu se putea lămuri, cum de apăruse fata asta, Zaraza, așa, ca din văzduh, în inima lui. Dar, fiind un om tare, se uită curios la tânăra femeie, măsurând-o din cap până-n picioare cu privirea sa pătrunzătoare. Dorea să stea cât mai demn în fața ei, ca și cum ar fi vrut să nu se trădeze că ținea la frumoasa curtezană. Îi trecu prin cap că trebuia să scape de aparențele acelei legături, dar nu reușea, lucru ce-l făcea să creadă că o iubea

din toată ființa sa. Apoi își aminti discuția de la Mogoșoaia, cu doar câteva zile înainte de a pleca la Viena

— Dragă Cristian, te-ai odihnit sau ai cântat toată noaptea serenade? îi zise Burcă.

— Nea Petre, am dormit bușean!

— Bine ai făcut, că azi facem repetiții pentru înregistrările tale... de la Viena.

— Sunt pregătit, domule profesor!

— Bună dimineța, dragii mei oaspeți, micul dejun este aranjat pe terasă, se auzi glasul cristalin al Prințesei Martha Bibescu.

— Minunat, Excelență, pentru că simt că leșin de foame! adăugă Cristian.

— Ce tren luăm pentru Viena, dragă Cristian? îl chestionă Zaraza, rămasă în urmă, în timp ce grupul se instalase pe terasa către lac, pentru a servi masa.

— *Orient Express* se cheamă, draga mea.

— Și ce fel de tren este acesta? continuă ea.

— *Orient Express* este numele unei linii feroviare de distanță lungă pentru pasageri și a fost inițiată de *Compagnie Internationale des Wagons-Lits* sau Compania Internațională de Vagoane de Dormit, după modelul existent în Statele Unite și operat de Compania *Pullman*.

— Linia asta este legendară, datorită călătorilor celebri din romanul *Crima din Orient Express* de Agatha Christie; numele trenului a devenit sinonim cu o călătorie de lux.

— Da, Zaraza, iubirea mea, așa este! Orașele de la capetele liniei sunt Paris și Istanbul, orașe legate între ele de la data apariției sale, își aminti discuția cu frumoasa lui iubită.

După nici jumătate de ceas, cei doi s-au dus la restaurantul luxos din dreapta intrării în holul sompuos, al clădirii de cinci etaje, unde au mâncat și au băut câte două cafele, fiecare.

Apoi ieșiți de la micul dejun din frumosul hotel vienez, care purta numele capitalei austriece, au pornit agale mergând pe *Mariahilfer Straße*.

— Ce facem aici, dragul meu? se miră ea, inocentă.

— Mergem la un magazin al unui văr de-al prietenului Harry Grossmann, care vindea cosmetice franțuzești, să cumpăr un cadou de bun venit, iubitei sale, apoi alături, la un blănar.

— Domnule Cristian, mi-a telegafiat Jean Dulgheru, că veniți.

— Iată-ne ajunși, domnule Grossmann, vreau 30 de rujuri *Helena Rubinstein*, aveți?

Cum bărbatul evreu îl ademeni pe artist și la alte cumpărături, în final a luat câte zece rujuri doamnei Sbârcea și kolegei sale, Maria Tănase, dar și iubitei Zaraza, tot atâtea.

Strada *Mariahilfer Straße* din Viena, sau „Mahü”, cum îi zic localnicii, este zona pentru cadouri scumpe și lucruri de ultimă modă care te întâmpină imediat ce ai ajuns în Viena, fiind foarte aproape de *Westbahnhof*. Vestita zonă de cumpărături găzduiește de-o

parte și de alta magazinele superbe ale unor designeri și mărci de renume din întreaga lume.

Acestea reprezintă adevărate *atracții turistice*, de unde cu siguranță nu poți pleca fără vreo superbă creație vestimentară, ori poate vreun obiect din piele care va completa perfect stilul tău vestimentar. Astfel că Zaraza deveni proprietara unei superbe haine de blană, alb-gri, model *Helsinki*, pe care dizeorul a plătit o mică avere.

— Haina din blană naturală, de vulpe, era un produs esențial din garderoba oricărei femei, avea să-i spună Cristian, iubitei sale, care plecă îmbrăcată cu noua achiziție.

— Domnule Cristian Vasile, te rog să te oprești din a cheltui banii... pe orice, rosti femeia, vizibil îngândurată.

— Acest model este deosebit și îndrăzneț, draga mea, și la Paris o să-i încântăm pe cei de la Ambasada României, vei vedea...

— Te rog să nu mai cumperi nimic, dragul meu!

— Bine, vom merge să bem o cafea celebră, ce zici?

— Cred că o cafea merge, poate mă trezește la realitate, pentru că simt...că visez.

— Iubita mea, Zaraza, în jurul anului 1900 Viena avea aproape două milioane de locuitori, mai mulți decât astăzi. Mereu, efervescența intelectuală și culturală a orașului atrăgea intelectuali și spirite rebele, fiind epoca în care totul se opunea tradiției, făcând loc inovației în științe și revoluției în arte; e la fel chiar și acum, în vreme de

război.

— Deci cafeaua, înțeleg, este un liant al spiritelor, așa-i?

— Draga mea, ai intuit bine iubire. Medicina, psihologia, literatura, poezia, pictura, arhitectura, meșteșugurile și muzica, toate își găseau forme noi de evoluție sau exprimare.

— Deci și aici este cum e la noi, la Capșa, observ!

— Oameni de știință și artiști deopotrivă, aveau ocazii frecvente să interacționeze, să-și împărtășească și să-și confrunte descoperirile, ajungând să se influențeze reciproc, în saloane sau în cafenele, draga mea.

— Sper că nu este foarte departe de hotel!

— Megem la *Café Museum*, pe *Operngasse 7, Kalsplatz*, aproape de Operă, dar și de hotelul nostru, iubita mea.

— Ești un om minunat, dragul meu artist, om bun, celebru și omenos, adăugă femeia.

— La ultima mea deplasare aici, acum un an, am citit că Ștefan Zweig, între 1934 și 1942, în cartea autobiografică *Lumea de ieri*, scria: „... trebuie să se știe că la Viena cafeneaua reprezintă o instituție cu totul deosebită, ce nu-și găsește echivalent nicăieri în lume. Este vorba, de fapt, de un fel de club democratic, accesibil oricui contra unei cești ieftine de cafea, unde, pentru acest mic obol, fiecare oaspete poate să stea ore în șir, să discute, să scrie, să joace cărți, și mai ales să citească un număr nelimitat de ziare și reviste”, ce zici?

— Dragul meu, ești o enciclopedie, roști femeia.

— Iubita mea, ghidurile te învață că într-o cafenea vieneză nu intri pur și simplu și ceri o cafea, nu acolo unde sunt între cincisprezece și douăzeci de variante posibile. Așa că eu m-am documentat, am citit, am studiat liste, dar ți-am pregătit și ție câteva idei, și am încercat să memorez nume de cafele.

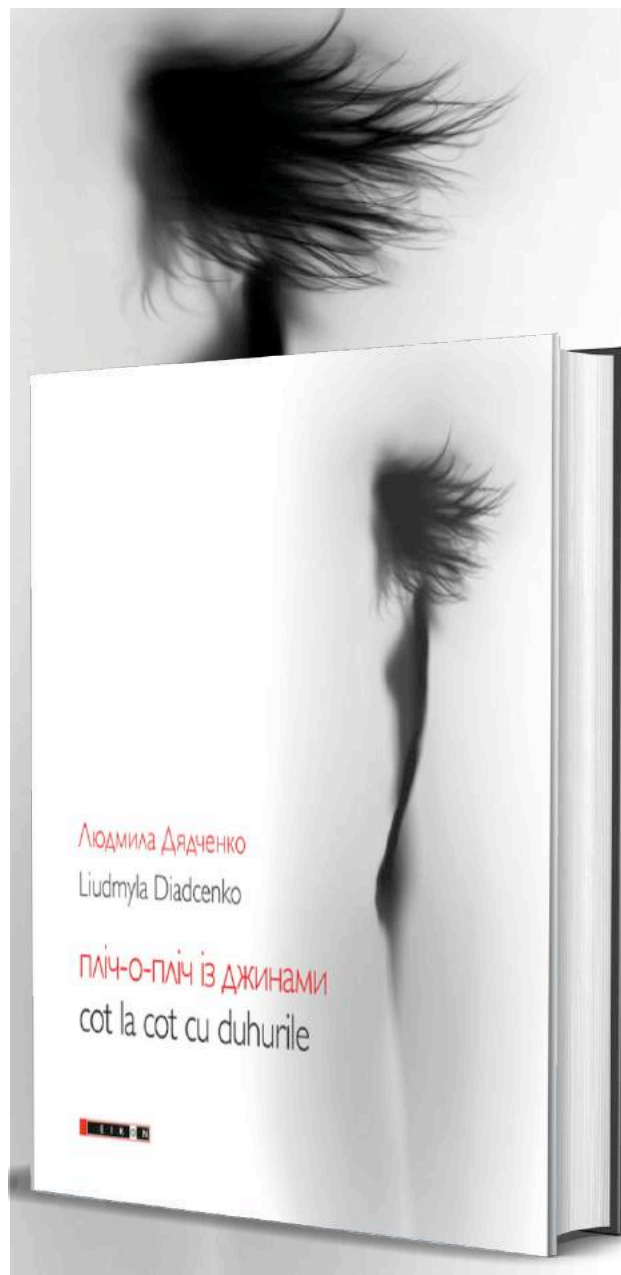
— Eu vreau cafea vieneză, a răspuns Zaraza, iar într-o clipă apăru chelnerul înalt de la *Café Museum*, îndreptându-se de spate și privind de sus, către româncă.

Luat prin surprindere de situația generată de Zaraza, el zâmbi forțat și ceru un *Mélange*, cafea cu lapte și spumă de lapte, un cappuccino inventat de vienezi și adoptat apoi de italieni, după cum avea să-i explice femeii marele muzician, la plecarea chelnerului.

— Știu de la doamna Martha, că italienii au ridicat la rangul de artă acest produs din cafea și l-au considerat întotdeauna o mândrie națională, adăugă fata făcându-se comodă, lăsând haina de blană pe un spătar de scaun.

Au stat mai bine de un ceas. După care Cristian a luat o birjă, la fel de reprezentativă pentru peisajul vienez, cum ar fi: Catedrala Sfântul Ștefan sau Roata Uriasă din Prater, Opera, Școala Spaniolă de dresaj. O călătorie cu birja trasă de doi cai este, pentru mulți turiști, apogeul șederii lor în Viena. Aproape că nu există un mod mai comod de a descoperi frumusețile capitalei Austriei.

ART CITY reading

cot la cot cu duhurile

Liudmyla Diadcenko / UCRAINA

Editura Eikon, 2024

Coordonate sufletești

Petronela APOPEI

„Cititorule, oriunde te afli, nu lăsa locul nașterii tale în paragină și neamul în uitare, generația ta să nu fie aceea în care se ruinează casa părinților și cade crucea de pe mormântul lor. Acum, ochii mamei tale, ochii bunilor tăi sunt îndreptați cu speranță spre tine – mâine, privirea inimii tale se va îndrepta spre copiii tăi, poimâine... Și... nu uita: cine are un loc de plecare va avea unul de întoarcere.” este invitația prozatorului Iosif Roca în casa sufletului său atât de drenat de emoții și sentimente pe care ni-l dezvăluie indirect prin intermediul narațiunii și al personajelor în romanul „Elipsoid”, apărut la Editura Rafet, în 2023 („Carte premiată în cadrul proiectului FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE CREAȚIE LITERARĂ TITEL CONSTANTINESCU, ediția a XVI-a, Râmnicu Sărat, Proiect aparținând editurii Rafet).

În urma deliberării juriului format numai din personalități marcante ale culturii și literaturii române actuale (Evelyne Croitoru, Horia Gârbea, Constantin Marafet), romanul a obținut Premiul „Fănuș Neagu” al festivalului, ceea ce denotă faptul că scriitorul Iosif Roca a reușit să impresioneze prin scriitura sa, să creeze noi lumi raportate la coordonatele sale existențiale și sufletești, cititorului

nemairămându-i de făcut decât să se delecteze cu un volum țâșnit din realitatea zilelelor noastre, și care datorită talentului autorului reușește să pătrundă în lăuntru fiecărui cititor.

Pornind de la titlu, te afli în fața unui „elipsoid” (corp geometric rezultat din rotirea unei elipse în jurul uneia dintre axele sale de simetrie) sau a unei elipse (orbita pe care se rotesc planetele în sistemul nostru solar în centrul căruia este soarele) care simbolizează axa sufletească a fiecărui om... familia, casa, mama, tata, neamul...

În interiorul acestei elipse se petrece destinul unui om, cu axele ce îi străbat cugetul și ființa pe parcursul vieții: bucurii, frământări, împliniri, neșanse, toate care alcătuiesc viața.

Matricea vieții fiecărui individ o constituie familia și valorile sale tradiționale, iar Iosif Roca este un demn descendent al unei familii de oameni mândri și cu credință în Dumnezeu, un om pentru care mama, familia și Dumnezeu sunt unici și de neînlocuit.

Dorindu-se a fi un roman din sfera literaturii polițiste, „Elipsoid” îmbină o serie

de caracteristici ale acestui tip de scriitură, mergând însă mai departe, cu reale elemente de autenticitate și originalitate, devenind pe parcursul lecturii un roman psihologic, dar și social (cu tentă tradiționalistă)... ceea ce face din scriitor un artist în mânărea condeiului, iar din narațiune o frescă de suflet, viață și trăire.

Întâmplările relatate se petrec în locuri diferite (România, Italia, Ungaria etc.), iar personajul principal este Daniel, un brav apărător al dreptății, pus în diferite situații, un erou care știe și poate salva vieți. Acțiunile sale sunt neobișnuite, vizând sfera realului (dar a celui neobișnuit pentru semenii), făcându-l un adevărat protagonist de film în rolul agentului 007.

Deși pare a fi ficțiune, acțiunile romanului sunt cât se poate de veridice într-o lume meschină dominată de patima banului, a îmbogățirii trecând peste cadavre, a celor mai de jos ascunzișuri sufletești, a răutății și războaielor nedrepte.

Relatarea se face la persoana a III-a, iar naratorul este omniscient și omniprezent, uneori dând impresia de subiectivitate (ceea ce trădează faptul că autorul Iosif Roca a lucrat în arealul acțiunilor polițienești și de cercetare și activare în domeniul detectivilor particulari) și de participare efectivă la acțiunile pe care le întreprinde eroul povestirii.

Daniel, un copil foarte deștept („Firea introvertită ascunsese în el dorințele, dar mai mult decât atât, inteligența sclipitoare și darul de a vedea în profunzimea lucrurilor.

(...)

Avea un dar ieșit din comun care-l făcea respectat.”), foarte hărui de Bunul Dumnezeu cu multiple calități, un bun

sportiv („Sportul îi modelase caracterul – modest, dar neînduplecat în fața nedreptăților.”), un adolescent îndrăgostit de frumos („Avusese ochi doar pentru Raluca – fata liniștită din banca laterală, cu fruntea înaltă, părul castaniu deschis și ochii căprui-deschis lucitori.”) devine un bărbat puternic curtat de structuri militare, pentru istețimea și agilitatea sa.

Personajul este văzut în situații excepționale (ca orice alt erou adevărat): „Ai ceva aparte în tine care atrage încrederea și simpatia celorlalți. Pe deasupra, fetele roiesc în jurul tău – de ce pari indiferent față de ele?”, dar fermecat doar de candoarea și puritatea sufletească a unei singure fete, Raluca.

Caracterizarea personajului principal masculin este făcută mai mult în mod indirect, fiind surprins în diferite ipostaze în care se află în slujba legii sau a propriilor porniri sufletești, puse în slujba Binelui.

Desigur există și personaje secundare și figurative, dar accentul cade pe sufletul lui Daniel, cel care ființează pe trei coordonate în viață: spirituală (Dumnezeu și credința strămoșească), sufletească și telurică - mama (familia) și coordonata profesională care îl desăvârșește ca om în societate, toate acestea alcătuind acea Trinitate (Sfânta Treime) sau acea îmbinare filosofică de minte, trup și suflet.

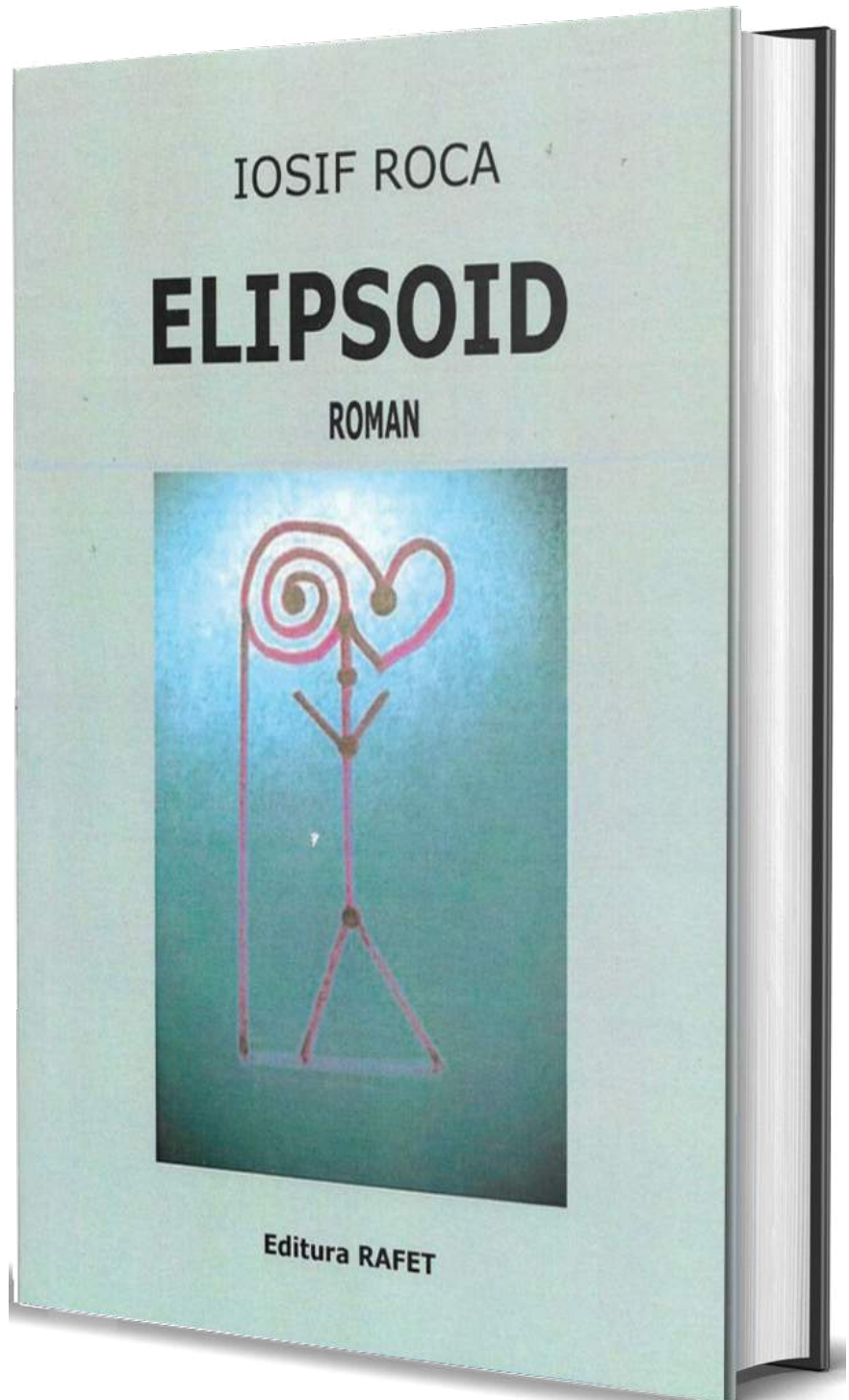
Misiunile la care participă, acțiunile sale îl dezvăluie ca pe un aprig apărător al dreptății și adevărului, o imagine în oglindă a autorului care se deconspiră... voalat. Limbajul folosit face parte din arealul lexical al judiciarului și poliției, fiind accesibil oricărui doritor în a pătrunde tainele acestei profesii mai puțin cunoscute. Personajele

feminine sunt estompate, doar figura proeminentă a mamei este vădit conturată... chivotul vieții („Dragii mei copii, Vă scriu din inimă și suflet, acolo unde locuiește Dumnezeu în care cred. Din iubirea Lui am luat și v-am dat vouă, din parfumul lui s-au umplut buzunarele credinței voastre, de acolo au venit și vin bucuriile.

Mai întâi dați-I Lui ce i se cuvine pentru ca să aibă de unde lua și ierta vinovățiile noastre și după aceea faceți celelalte. Așa veți fi răsplătiți din această iubire cu tot ce poate fi mai scump pe această lume: veți simți adierea Duhului Sfânt, a Spiritului Domnului, învăluindu-vă și înnoindu-vă. Suflarea Sa vine pe neașteptate, atunci când credința voastră este sinceră, când sunteți smeriți și nu judecați pe alții, când ascultați Cuvântul Lui și-l înfăptuiți zi de zi și când trăiți prin El.”), un tezaur întreg de înțelepciune și smerenie.

Cu acest îndemn, dar și cu cel al călătoriei dinspre suflet înspre suflete, Iosif Roca ne cheamă într-o lume deosebită, deschisă și frumoasă, aceea a sufletelor curate, pline de credință și viețuire în, dar și pentru Dumnezeu.

Să purcedem așadar într-un „Elipsoid” plin de Lumină, să ne descoperim propriile oglinzi sufletești, neuitând cine suntem și de unde am plecat! Pășește pe drum de Lumină, cititorule!

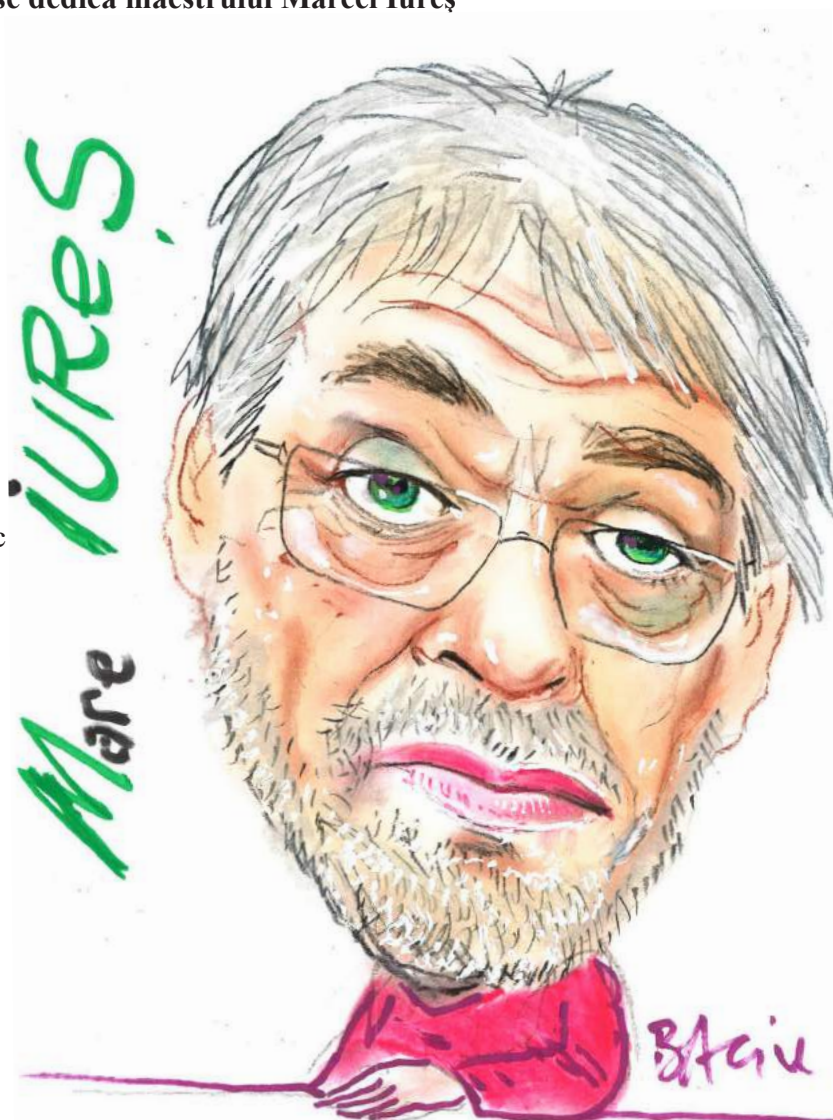

Actorul

Gheorghe BACALBAȘA

- se dedică maestrului Marcel Iureș

Lapidar e trecutul
Și e-n țintirim
Nu suntem aceia
Ce am vrea ca să fim
Ne naștem în zori
Și mergând spre apus
Urmăm indicații
Venite de sus.
Actoru-i un clown
Între cer și pământ
Vorbind despre lucruri
Ce de fapt nici nu sunt.
Spectacolu-n sine e numai un troc
În care actorul, distins marțafoi
Preface în artă bătaia de joc
Cuprinzând deopotrivă
Și pe el și pe noi.
Tot dându-se-n stambă
Pe scândura scenei
Ne arată actorul
Care-i fondul problemei.
Că viața-i o piesă,
O piesă neroadă
Noi urmăm regizorul
Precum câinii în lesă
Dând cuminte din coadă.

La umbra măslinului crește poezia...

Ana DOBRE

Deschisă comunicării subtile cu universul, în noul volum, *Umbra măslinului*, Luiza Cala face din măslin arborele ei sacru, un *axis mundi*, aflat în centrul lumii sale interioare, fapt conținut în motto-ul care însoțește poemele: „Mulțumesc măslinului meu interior!”

Așadar, imaginarul constituit din ansamblul metaforelor și simbolurilor prin care denotația se conotează într-o amplă alegorie, nu trebuie căutat în afară, ci în interior, în intimitatea profundă a eului, care e, totodată, athanorul în care au loc misterioasele metamorfoze ale sufletului. Transformarea plumbului în aur, a banalului în caratele poeziei este preocuparea poetei în toată această călătorie lirică în care tema dominantă privește situarea eului în lumea văzută ca micro- și macrocosm, temă acompaniată de motive recurente și de latimotivul obsedant, *măslinul*.

În măslin, arborele sacru al sufletului ei, dublul ei vegetal, Luiza Cala sintetizează dominante livrești, comune mitologiilor, care-l conotează ca simbol universal al păcii, al înțelepciunii, al fertilității, al longevității, al Omului universal, pe care, răsfrângându-le în athanorul personal, le apropiază, însușindu-și-le.

Este superfluu a mai aminti simbolismul bogat al măslinului, semnalat cu atribute mitice în Biblie, în Vechiul Testament (în secvența potopului) și Noul Testament (Grădina Ghetsimani, locul cu măslini în care este arestat Iisus Hristos; chiar crucea pe care a fost răstignit a fost cioplită din trunchiul unui măslin...), în mitologia greacă, în legenda întemeierii orașului Atena. În mod semnificativ, legenda spune că Zeus, pentru a se decide cui va da în stăpânire locul ales, ar fi lansat zeilor din Olimp o provocare: locul va fi acordat aceluia care va dăruia locuitorilor cel mai folositor dar. Poseidon, angajat în această competiție, lovește cu tridentul în pământ și, în acel loc, răsare o apă sărată; Atena, participantă și ea, lovește cu sabia și, în locul atins astfel, răsare măslinul. Considerând darul ei cel mai folositor oamenilor, Zeus îi dăruiește ei orașul care îi împrumută numele.

Luiza Cala este zeița imaginarii ei, pe care-l populează cu darurile ei, folositoare iubitorilor de frumos. În *umbra măslinului* ei, ea vede dincolo de ce se vede, dezlegând, din fotografiile realului semnele tainice decelate în cripticul misterului. Imaginile înregistrate au picturalitate, enumerația („Indecente/ zise apropieri/ ascund singurătași// iubiri îmbrăcate/

în lucitoare zdrențe// umbrele schiloade/ se oglindesc în ochii goi// bănuți de cumpărat/ iluzii străvezii/ haz la orizont// măslinul știe măsura/ adevărului/ nu îl poți păcăli”) alcătuieste un puzzle ca în tablourile suprarealiștilor. E un mod de a realiza o *metafizică simplificată*, de a intui relația dintre profan și sacru. Lumea este text („Pe prima filă/ a cărții/ cineva a scris/ cele două porunci”), poeta își scrie povestea, se proiectează în *măslinul trist* care configurează o „nouă iubire”, o altă lume, a iubirii. Alter ego, *măslinul trist*, cu nostalgiile și melancoliile lui, reține, în transcrierea lirismului obiectiv, observații proprii asupra lumii, abordând, în scenariul lumii ca teatru, postura observatorului: „Măslinul configura o nouă iubire/ salvatoare pentru trecători// inelele concentrice încercaseră/ să atragă/ niște vecinătăți pierdute// geografia intimă a noului val/ rămânea paralelă cu înțelepciunea”.

Cuprinderea obiectivă a lumii creează perspectiva panoramică, eul liric pare că iese din sine și adoptă rolul unui observator lucid, niciodată indiferent, atent la urmele, *umbrele* lăsate în nisipul ce se scurge permanent în marea clepsidră a lumii. Când abandonează această obiectivitate, eul liric devine actor în spectacolul milenar al existenței, acceptă rolul atribuit de regizorul universal, dar, în virtutea liberului arbitru, își ia libertatea de a se replia în interior, în profunde investigații analitice, și de *a se constela*, electiv și empatic, în exterior, în afară – în lume, în relația complexă cu ceilalți, cu societatea, cu Dumnezeu.

Din bucla spațio-temporală, realizată din perspectiva lirismului obiectiv, poeta revine în punctul inițial, definindu-se, în prima poezie, *Obosisem*, în relație cu timpul ca *devenire întru devenire*, și cu propria

durată, ca *devenire întru ființă*. Folosind mai mult ca perfectul, care sugerează o acțiune trecută, petrecută înaintea altei acțiuni trecute, ea străbate faliile timpului personal, într-o analiză lucidă, în care existența profană își află, în *umbra măslinului* milenar, rădăcinile sacre, care conduc în timpurile biblice, la prima venire a lui Iisus Hristos: „Mersesem mult/ obosisem/ o toropeală albastră/ se așezase peste calendarul meu/ prăvălit pe caldarâm// în liniștea din urmă/ izgonită din toate punctele cardinale/ am poposit la umbra aceluiași măslin/ jumătățile de clepsidră/ își căutau echilibrul/ eu le priveam doar dinăuntru/ meu/ afară devenisem dealul Golgotei// măslinul primise anii/ ținea zările să nu se destrame/ imperturbabil rodea generos// aș fi adormit pe dată/ dacă măslinul nu ar fi început/ poveștile uitate care m-au compus// seva măslinului/ mi-a pătruns prin tălpi/ s-a furișat prin vene/ artere/ capilare// până în moalele sufletului/ acolo unde țin ascunsă cheia înțelegerii// personajele mereu altele/ treceau prin scena păcatului/ cu voluptatea începutului de lume/ nici iertarea nu avea logică/ doar compunea scenografia lumii// îmi plăceau mult tăcerile măslinului/ uneori eram eu alteori eram măslinul”).

Laitmotiv obsedant, prezent în contexte semnificante: „Seva bunului măslin/ șiroia pe drumul meu”, „...frunzele argintii ale măslinului/ strălucesc”; „măslinii păstrasera cuvintele/ în contorsionatele lor tulpini/ și cereau înapoi toate cuvintele”; „Măslinul acesta deschidea cerurile/ începea cu Luna”; „Bătrânul măslin se mira”; „fiecare frunză a măslinului meu/ are un solz vrăjit”; „străfundurile mele/ caută acel măslin/ măslinul mie dăruit// fiecare zeiță are un măslin”; „niciodată nu am numărat măslinii/ dar știu mereu sub al câtelea/ mă opresc// între mine și măslini/ este ca/ între mine și

mare”; „măslinul/ învățase să scrie în caietul de nori”; „În mica măslină se adăpostea o măslină/ care îmbrăca altă măslină/ și altă măslină/ sămânța Matrioșcă/ măslina fertilă// rădăcinile începeau să-i crească”; „Lumină înfiptă/ în clipe împerecheate/ albinele trecând din măslin în măslin/ zarea extinsă peste neștiute lumi”; *cei treisprezece măslini*;

„Un măslin era agitat/ ieșea din rând (...)// speranțe prinse ca în insectar/ vis de măslin tânăr/ cu prunci încă nenăscuți/ înfiați de titani”; „măslinul vrea să iasă din rând/ clepsidrele noastre/ nu sunt armonizate//câte o frunză cade cu molcom oftat/ rădăcinile să nu o audă”; „măslinii tac tac lasă cetatea să doarmă/ somnul de veci”; „Dimineața un bețiv/ dormea sub al nu știu câtealea măslin// deschidea ochiul drept/ privea măslinul”, arbore dominant, măslinul se definește în funcție de stările eului, de trăirile, de aspirațiile lui.

Martor, observator, actor, nu și regizor în istoriei, în *veacul oglinďă*, Luiza Cala vede *prin secole* („secolul acesta/ urlă hăituit de gândurile/ următorului secol”), în evanescent, reține clipa din fluctuațiile secunde („raiul permanent/ minunea renașterii/ sădește în apropiere/ în *dumnezeire*// cioburi de veac așteptat/ cumpăna dintre noi/ ruleta divină/ cioburile caleidoscopului”) și o transcende, fixând-o în tabloul propriu: „cele mai frumoase/ se văd bine/ așezate în tine”.

Trimiterile livrești (Socrate, Oreful Modigliani, Vermeer) au valoare de metatext, creează, prin sugestie, prin configurarea unui context al afinităților electivă, un alt univers la care poeta se raportează, pentru ca, prin luminare, să se realizeze propria iluminare. Nu lipsesc, totuși, accentele polemice,

inciziile, care privesc, ca în *Alfabet de cleștar*, modul de constituire a ierarhiilor literare: „Literale țipă cuvinte (...)// orgoliul purtătorilor/ de cârje/ sorbitori de zeamă/ incestuoasă/ gramatical/ niște litere/ snoabe/ se gudură/ în ton cu vacarmul// delirul pare a fi/ noua estetică// notorietatea/ este doar vizibilitate/ oricum ar fi”). Pentru această realitate pe care nu o poate modela așa cum ar vrea, poeta deține *ventuze*, nu otrăvitoare, ci tandre, caline, care *se prind de cer*, într-o cuprindere/suprapunere a lumilor, brațele ei fiind *brațele măslinului, trase de spre cer*, aspirând la transcendere: „brațele măslinului/ îmi văzuseră inima descoperită/ sângerând spre cer// măslinul/ mă aducea înapoi/ îmi suprapunea toate corpurile/ în sinele meu profund”.

Între prima poezie, *Obosisem*, și ultima, *O cheie de rai*, s-a consumat aventura inițiativă a poetei în traversarea propriului labirint, călătorie pe parcursul căreia revelațiile i-au deschis ferestre spre lumi abia întrevăzute, intuite, însă. Luiza Cala și-a aflat propriul paradis, și-a aflat cheia de acces în acest tărâm al esențelor. Experiența e fixată din perspectiva obiectivității, a eternului, pusă *sub specie aeternas*: „A înflorit/ miroase bine// e pomul de la colț/ sau sufletul meu// măreția se arată întregă/ trimite solii/ lasă un fulg/ un picior de înger/ o cheie de rai// uimirea/ îmbracă straie de sărbătoare/ este întregă/ îl uită pe ieri/ toarce în azi/ deschide alt mâine// în oglindă se zărește alt rai”, sugerând („în oglindă se zărește alt rai”), în spirala timpului, spațiile concentrice ale multiversului spre care fantezia o îndreaptă, pentru a mărturisi despre inepuizabila frumusețe...

DICȚIONAR

Artiști plastici gălățeni (203)

Corneliu STOICA

PATRICHI-SMULȚI, Grigore
 – sculptor (n. 3 august 1937, comuna Smulți, județul Galați – m. 14 decembrie 2012, București). A absolvit Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București, clasa profesorului Constantin Baraschi, promoția 1966. A debutat în același an în cadrul Bienalei de Sculptură și Pictură din Capitală. A lucrat ca profesor în învățământul liceal, participând cu regularitate la expozițiile anuale, bienale, municipale și omagiale. În 1968 a devenit membru al U.A.P., Filiala București.

Expoziții personale: București (1970, 1973, 1976, 1979, 1982, 1988, 1993, 1999, 2005); Brăila (2001, 2002); Galați (2001, 2005); Ploiești (2002, 2012); Slobozia (2002, 2004); Călărași (2003, 2005, 2006, 2007, 2012); Tecuci (2003, 2010, 2011); Pitești (2006, 2012); Craiova (2007), Focșani (2011). *Expoziții post-mortem:* Muzeul Dunării deJ, Călărași (2014, 2023); Muzeul din Râmnicu Vâlcea (2016); Muzeul Județean Gorj (2017); Muzeul de Artă din Drobeta Turnu Severin (2017), Muzeul Național „Constantin Brâncuși”, Târgu Jiu (2023). *Participări la Tabere naționale de creație:* Măgura Buzăului (1970, 1979, 1985); Arcuș - Sf. Gheorghe, Covasna (1974, 1980); Lăzarea - Harghita (1976, 1978); Hobița - Gorj (1981); Scânteia - Iași (1987); Oarba de Mureș (1988); Valea Doftanei (1990); Soveja - Vrancea (1991);

Bogați - Argeș (2006); Mioveni - Argeș (2007); Durostorum - Terasale Dunării, Ostrov (2008). *Participări la expoziții de sculptură organizate peste hotare:* R. F. Germania (1986); R. D. Germania (1988); U.R.S.S. (1989). *Distincții:* Premiul colectiv acordat de U.A.P. sculptorilor participanți la Tabăra de la Măgura Buzăului (1970); Cetățean de Onoare al comunei Smulți (2005); Cetățean de Onoare al Municipiului Călărași (2008); Cetățean de Onoare al Municipiului Tecuci (2010). A făcut donații

Muzeului de Istorie „Teodor Cincu” din Tecuci, Muzeului Brăilei, Muzeului de Artă Vizuală Galați, Muzeului Dunării de Jos din Călărași, Muzeului de Artă „Ion Ionescu-Quintus” din Ploiești.

După moartea artistului, familia a mai făcut donații, Muzeului Județean Argeș, Muzeului Județean Buzău, Muzeului Județean Gorj. În semn de dragoste și respect pentru satul în care s-a născut și a crescut și-a adăugat la patronimul său toponimul Smulți.

Sculpturi ale sale se găsesc în colecții de stat și private din România, Austria, Elveția, Franța, Grecia, Italia și Olanda. *Lucrări de artă monumentală*: Măgura Buzăului („Împreună”, „Familia”, „Semn de sfârșit” - toate în piatră), Arcuș („Flamuri”, piatră; „Scară cu fructe”, lemn), Lăzarea („Rodul pământului”, piatră; „Odihnă”, travertin de Borsec), Hobița („Mioritică”, piatră), Scânteia - Iași („Dialog”, piatră), Oarba de Mureș („In memoriam”, piatră), Valea Doftanei („Reculegere”, lemn), Soveja („Vibrație”, „Rezonanță”, lemn).

Grigore Patrichi a atras atenția prin seriozitatea profesională, prin originalitatea discursului său plastic, prin stăruința cu care a căutat mijloace care să-i individualizeze creația și să-i exprime cât mai sincer crezul artistic. Îndepărtându-se de maestrul său de la Institutul de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu”, învățând din magistrala lecție a sculpturii lui Paciurea și Brâncuși, atent la înnoirile aduse de George Apostu și de alți artiști, adept al tăieturii directe (la taille directe), el a evoluat spre forme ce l-au apropiat mai mult de arta primitivă și arhaică, de cea bizantină, de folclorul românesc. Așa se explică acea tendință spre simplificare din lucrările sale, de eliminare a detaliilor, de căutare a esențialului, ca și abordarea cu precădere a pietrei și lemnului. Așa se explică acel hieratism al multor personaje, acea senzație de greutate pe care o dau unele dintre sculpturi sau, dimpotrivă, acel sentiment de înălțare, de elansare în spațiu. Grigore Patrichi cioplește aidoma meșterilor anonimi care au plăsmuit „Gânditorul

Grigore Patrichi - Dans Piatră

Grigore Patrichi - Două generații

neolitic” de la Hamangia sau și-au dăltuit în piatra stâlpilor mortuari toată dragostea și dorul pentru cei plecați în lumea umbrelor veșnice. Registrul tematic al lucrărilor lui Grigore Patrichi este extrem de bogat. Artistul s-a inspirat din mitologie, din lumea legendelor și baladelor românești, a dat viață unor motive biblice, a elogiat maternitatea, iubirea, viața de familie, a fost preocupat de reprezentarea spațială a zborului, de surprinderea candorii, naivității și curățeniei sufletești a copiilor, de exprimarea unor stări antagonice sau de transpunerea metaforică în piatră, marmură sau lemn a unor idei și sentimente. Frumusețea și rotunjimea formelor corpului feminin a căpătat materializare în nudurile cioplite în marmură albă și roșie, în lemn, în piatră, în timp ce sondarea psihologiei unor personaje, evidențierea trăirilor lor interioare le întâlnim în „Cărturar”, „Rugă”, „Reculegere”, „Înțelept”, „Duhovnic”, „Gânditor”, sau în multe lucrări pe care artistul le intitulează simplu: „Chip” sau „Portret”. Cu un sentiment de adâncă admirație el ne-a amintit de oameni, fapte și evenimente marcante din istoria poporului nostru („Strămoș”, „Voievod”, „Tudor Vladimirescu”, „Eroica”, „Omăgiu eroului necunoscut”, „Independența”, „In memoriam”, „Unire”), a cinstit personalități ale culturii și artei românești și universale („Dante”, „Ioan Slavici”, „Omăgiu lui Brâncuși”, „Omăgiu lui Picasso”, „Omăgiu lui Aurel Vlaicu”). Nu a ocolit nici unele ipostaze dramatice ale existenței umane („Spectrul foamei”, „Lacrimi uscate”, „Orbul”, „Durere”). Manifestând înțelegere și respect pentru materialele în care și-a realizat operele, Grigore Patrichi le-a cercetat cu atenție, le-a studiat structura intimă, a știut să le exploateze calitățile și defectele, dar mai presus de toate a știut să și le subordoneze, să le ia în stăpânire, să le domine. Folosindu-le potențialul expresiv, sculptorul le-a dat formele dorite de el. Materia inertă a căpătat o nouă viață. A apelat la stilizare, a eliminat unele elemente ale corpului omenesc (amputarea totală sau parțială a membrilor superioare și inferioare, a capului). Nu s-a îndepărtat în general de figurativ, dar uneori plăsmuirile sale au luat și forme mai abstracte, fără a fi sărăcite însă de conținutul ideatic.

Sculpturile sale reușesc întotdeauna să comunice un mesaj, să emoționeze și să convingă. Jocul planurilor și volumelor este bine echilibrat. În lucrările sale întâlnim suprafețe de mare finețe, șlefuite până la perfecțiune, alternând cu altele vibrante sau cu unele care poartă în mod evident urmele dăltii. Adesea intervine cu incizii geometrice. De multe ori artistul sparge blocul de piatră sau trunchiul de copac, după cum îi dictează compoziția, obținând o ritmică a plinurilor și golurilor, din care emană o poezie gravă, de un lirism reținut. În sculpturile cioplite în lemn linia este elegantă, formele și volumele sunt liniștite și calme, pe când în multe din lucrările din piatră descoperim stări conflictuale, tensiuni, intersecții de curbe menite să sublinieze cu mai multă expresivitate intențiile artistului. Deși de dimensiuni mici sau medii, multor lucrări nu le lipsește monumentalitatea, valențele decorative.

Bibl.: Octavian Barbosa – *Dicționarul artiștilor români contemporani*, Editura Meridiane, București, 1976; Corneliu Stoica, *Identități artistice*, Editura Alma, Galați, 2004; Mircea Deac, *Sculptura în România, secolele XIX-XX*, Editura Medro, București, 2005; Corneliu Stoica, *Întâlniri confortante*, Editura Sinteze, Galați, 2007; Corneliu Stoica, *Dicționarul artiștilor plastici gălățeni*, ediția I, Editura Terra, Focșani, 2007; ediția a II-a revăzută și întregită, Editura Axis Libri, Galați, 2013; Valentin Ciucă, *Un secol de arte frumoase în Moldova*, Editura Art XXI, Iași, 2009; Valentin Ciucă, *Dicționarul ilustrat al artelor frumoase din Moldova 1800-2010*, Editura Art XXI, Iași, 2011; Vlasiu Ioana (coordonator), *Dicționarul sculptorilor din România sec. XIX – XX*, Editura Academiei Române, București, 2011; Radu Pervolovici (coordonator), *Un secol de sculptură românească*, ediție on-line, Centrul Cultural Meta, București, 2011.

MORPHOCHROMA

IN MEMORIAM - Vasile Onuț

30 de ani de la moartea artistului

Corneliu STOICA

Se împlinesc, la 24 iulie, 30 de ani de când ne-a părăsit sculptorul, pictorul, graficianul și profesorul Vasile Onuț, artist care, după absolvirea în 1963 a Institutului de Arte Plastice „Nicolae Grigorescu” din București, unde l-a avut profesor pe Constantin Baraschi, s-a stabilit, a trăit, a activat și a creat în orașul Galați, lăsând urme adânci în cultura și arta cetății dunărene.

Născut la Iași, la 2 octombrie 1932, el este cel care în anii 1966-1967 a conceput și realizat primul Muzeu de artă contemporană românească din România (azi, Muzeul de Artă Vizuală Galați). El este ctitorul cu adevărat al acestei instituții, iar ca director și profesor la Școala Populară de Artă și în învățământul preuniversitar (la Școala Ggenerală nr. 11 „Mihail Sadoveanu” și Școala generală nr. 16 „Nicolae Bălcescu”) a desfășurat o bogată activitate didactică, contribuind din plin la realizarea educației plastice a elevilor, la cultivarea gustului și dragostei acestora pentru frumosul artistic. Mulți dintre foștii săi elevi de la Școala Populară de Artă, pe care i-a îndrumat și încurajat, au urmat ulterior facultăți de profil, au îmbrățișat cariera artistică și au devenit valori ale artei românești. În cadrul Filialei locale a U.A.P.R. a fost întotdeauna o prezență activă, a participat la toate

manifestările de grup ale acesteia organizate în Galați și în alte localități din țară, și-a deschis mai multe expoziții personale (1971, 1975, 1977, 1981, 1987, 1992), a fost cel care a restaurat și redat patrimoniului monumentelor de for public Statuia lui Costachi Negri, avariata în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, a participat la Taberele naționale de sculptură de la Măgura Buzăului (1978) și Hobîța (1980), unde a realizat lucrările ronde-bosse „Dor

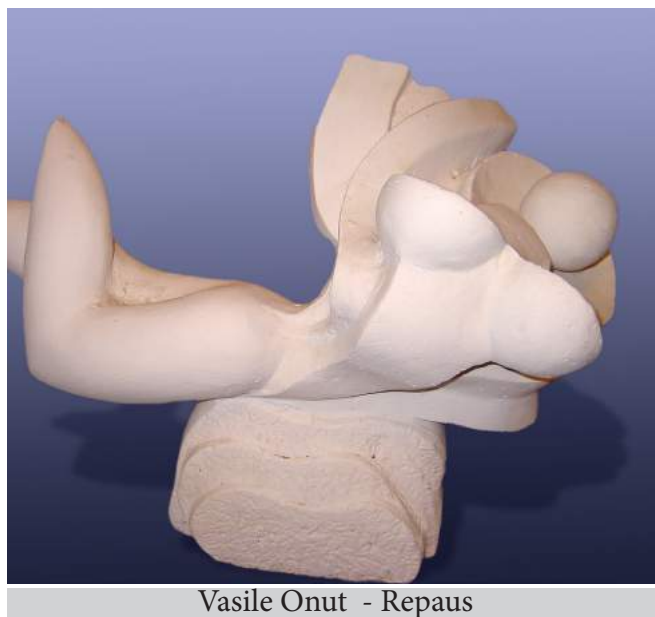
stelar” și, respectiv, „Mândra plaiurilor”. În Tabăra de la Galați, din 1973, a participat ca pictor și gravor, realizând două uleiuri pe pânză („Compoziție”, „Meșterul Manole”) și o xilogravură („Nașterea zborului”).

L-am vizitat în nenumărate rânduri pe Onuț în atelierul său de la parterul Blocului I-6 de pe strada Saturn din cartierul Țiglina I. Ca fizic, deși de statură mijlocie, era un bărbat viguros, robust, bine construit, clădit parcă anume pentru o muncă dură ca cea a sculptorului, mereu aflat în înfruntare cu piatra, marmura, lemnul, metalul. Te cucerea privirea lui, ochii aceea mari și pătrunzători, care emanau viață și căutau sondarea în straturile adânci ale lumii. Era un tip sociabil și un bun partener de conversație. Nu cu toți însă. Adesea îi plăcea să aducă în discuție poezia și filozofia lui Lucian Blaga. Se vedea de departe că era îndrăgostit de poetul de la Lancrăm. Îi compătimea pe cei lipsiți de talent și avea o repulsie totală pentru impostori și pentru cei care urmăreau să profite de pe urma prieteniei ce le-o acorda. Soarta nu a fost prea generoasă cu el. A trecut prin multe suferințe, a avut de pătimit de pe urma răutăților unor oameni, a lucrat într-un atelier în condiții improprii și sub imperiul muncii a uitat chiar și de sine, și-a neglijat sănătatea, sfârșind până la urmă la nici 62 de ani împliniți (24 iulie 1994). A rămas după el o operă consistentă, aflată în muzee și în colecții private, care întotdeauna când avem posibilitatea să i-o privim ne încălzește inima și sufletul, ne emoționează, ne înalță spiritual.

Deși a terminat sculptura la clasa maestrului Constantin Baraschi, Vasile Onuț a cultivat cu aceeași pasiune și pictura, și grafica, și chiar arta decorativă. În acest ultim domeniu îmi amintesc de o măsuță rotundă, cu fața ornamentată de o frumoasă și originală decorație din mozaic ceramic, ce-i înnobila atelierul, la care ținea foarte

Vasile Onuț - Repaus

Vasile Onuț - Repaus

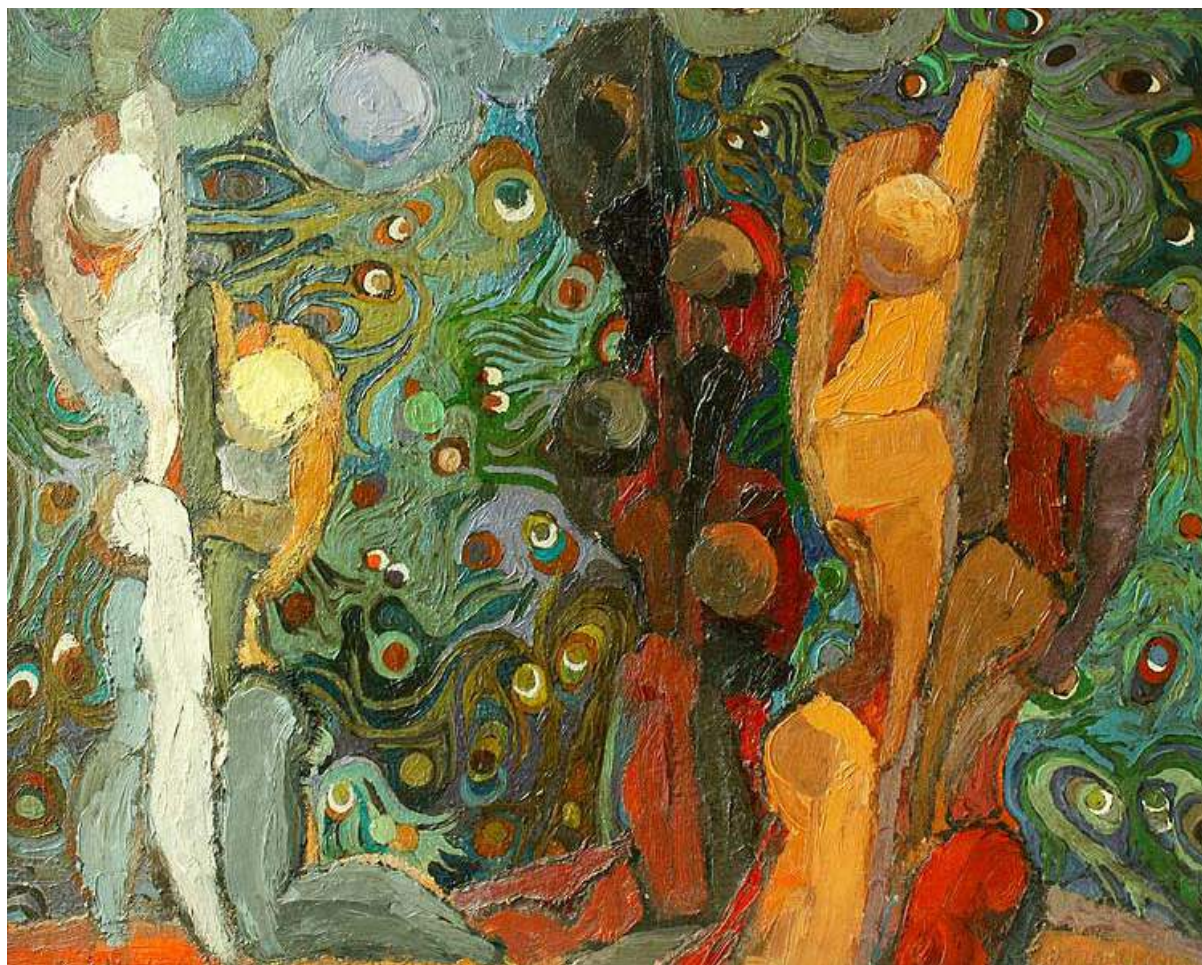
mult și pe care, la foarte multele insistențe ale profesoarei Janeta Beșliu, a consimțit să i-o vândă pentru fiul său din București, fizicianul Călin Beșliu. În creația sa întâlnim o serie de motive cu valoare simbolică, pe care le folosește atât în sculptură, cât și în pictură și grafică, însă de fiecare dată le investește cu noi și noi sensuri. În statuara de interior, corpul feminin, cu membrele superioare concepute sub forma unei furci moldovenești, apare în mai toate lucrările, de la „Generații”, „Meșterul Manole”, „Toamna”, „Val”, datând din primii zece ani ai activității sale, până la cele intitulate „Melancolie”, „Rugăciune”, „Stăpâna apelor”, „Naiadă adormită”, „Repaos”, ș.a., rămase la stadiul de gips. Ceea ce șochează la acestea din urmă este prezența liniilor curbe în masa volumelor, a sferei și a jumătății de sferă, elemente care vin să vorbească despre frământările artistului, despre spiritul său tumultuos, neliniștit. Există în aceste lucrări o mișcare de un deosebit dinamism, o aspirație spre perfecțiune și înălțare. În pictură și grafică, unor motive cu o semnificație omologată de conștiința publică (oul, pasărea stilizată, violoncelul, sfera), el le-a adăugat altele, ce-i sunt proprii (barca schelet – aluzie la navigatorii căzuți pradă naufragiilor, dar și sugestia unor civilizații dispărute; roata sfărâmată – întreruperea unui drum aflat în plină glorie, timp consumat eroic; traversa de cale ferată – totem al continuității vieții, al plenitudinii; ochiul-astru – simbol al profunzimii; pânza de păianjen – fragilitatea umană). Aceste motive, care condensează în ele conotații de esență filozofică, invită la meditație. Ecouri din sintaxa expresioniștilor și foviștilor răzbat în țesătura cromatică a picturilor sale. Elementele componente sunt ordonate în compoziții realizate cu o pastă groasă, suculentă, uneori așezată direct din tub, alteori cu pensulații frământate. Culorile

Vasile Onut - Speranța pierdută

sunt când dramatice, ca valurile unei mări cuprinse de furtună, când explozive, dobândind sonorități muzicale. Uneori, în acest univers insolit, pătrund și ecouri ale artei noastre populare și medievale, descifrabile fie în cromatică, fie în prezența unor elemente de ceramică de Cucuteni, de ornamentală sau de arhitectură. Alteori aceste elemente rămân total neidentificabile, fiindcă autorul le-a asimilat atât de profund încât ele s-au topit în creuzetul propriei creații.

Plecat prea devreme în împărăția umbrelor veșnice, Vasile Onuț a fost un creator unic în peisajul plasticii gălățene, original, cu un discurs inconfundabil, a susținut cu fervoare cultura gălățeană și i-a adăugat dimensiuni și profunzimi noi. Opera sa, atât cât există în muzee și colecții particulare, în taberele de sculptură, este cea mai în măsură să-i stabilească un loc în istoria artei românești, loc pe care artistul îl merită desigur cu prisosință. Rămâne ca și gălățenii, autoritățile administrației locale să găsească modalitățile prin care să-i cinstească memoria. În afară de faptul că o sală de clasă de la Școala de Arte din cadrul Centrului Cultural „Dunărea de Jos” îi poartă numele și că Muzeul de Artă Vizuală i-a organizat în 1994, la scurt timp după moartea sa, o expoziție retrospectivă cuprinzând peste 100 de lucrări, nimic nu s-a făcut în acest sens. Vasile Onuț, „artistul complex, polifonic, statornic în valoare și schimbător în soluțiile adaptate contextului și pregnanței viziunii” (Valentin Ciucă, *Un secol de arte frumoase în Moldova*, vol. II, Editura Art XXI, Iași, 2009, pag. 212) merită cinstirea, respectul și recunoștința urmașilor!

Vasile Onuț - Columne

ARHIVĂ FOTO

1. Festivalul Iei la Dunărea de Jos. Târgul Meșterilor Populari Galați
2. Festivalul Internațional de Literatură. „Poezia - Port la Dunăre”

CRONICĂ

5. Neliniștea imersiunilor interioare - Octavian Mihalcea
16. Ben. Corlaci la Centenar 1924 - 2024 - George Lateș
25. Vremea Nostalgiilor. Eugen Nistor - George David
31. Coordonatele sufletești - Petronela Apopei
35. La umbra măslinului crește poezia... - Ana Dobre

SERIAL

7. Problema Dunării în opera lui Simion Mehedinți - Gheorghe Felea
14. Inspirație - Carmen Andrei
20. Pacea de la Vagua Zădeni. Sosirea - Ion Manea

CREAȚIE LITERARĂ

4. Cartea Tăcerilor poeme în două aripi - autori: Florin Dochia și Cezara Răducu
19. cot la cot cu duhurile - Liudmyla Diadcenko
27. Cafeneaua de la Operă - Ion Dulugeac
34. Actorul - Gheorghe Bacalbașa

ART CITY Reading CITY

13. Takeshi sum - Richard Morgan, ed. Paladin, 2023, Traducere din limba engleză de Petru Iamandi
18. Esența mașinii - Gabriel Alexe, Ed. Pim, 2023
24. Cioran. Filosofia unui „antifilosof” - Adrian Buzdugan, Ed. Litera, 2023
30. cot la cot la duhurile - Liudmyla Diadcenko/ Ucraina , Ed. Eikon, 2024

ARTĂ PLASTICĂ

37. DICȚIONAR. Artiști plastici gălățeni (203) - Corneliu Stoica
40. MORPHOCHROMA. In Memoriam Vasile Onuț - Corneliu Stoica

Palatul de la Țigănești, preluat de Consiliul Județean de la Academia Română, va fi reabilitat și refăcut așa cum arăta acum 200 de ani, când se scriau pagini importante din istoria neamului românesc.

Galați, cod:800008, str. Domnească, nr. 61,
Tel.-Fax.: 00-40-236-418400; 00-40-236-415590;
E-mail: office@ccdj.ro - revistadunareadejos@ccdj.ro
www.ccdj.ro